

จุลสารก้าวไปด้วยกัน (ฉบับพิเศษ) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2553 – มกราคม 2554 ISSN 1906 – 5515

สยามใหม่

จากมุมมองท้องถิ่น

เทศกาล
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
ครั้งที่ ๒

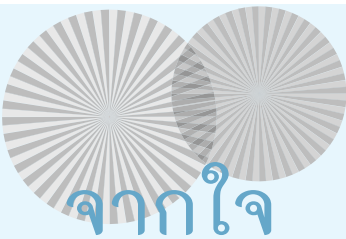

๒๕ พฤศจิกายน
ถึง ๑ ธันวาคม ๒๕๕๓

ศูนย์
มานุษยวิทยา
สิรินธร

จากใจ บรรณาธิการ

ฉบับนี้ไม่พูดพร่ำทำเพลงเพราะอยากให้ทุกคนได้เห็น และร่วมสัมผัสกับบรรยากาศงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2 “สยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น” ให้ทุกคนทั้งที่มีโอกาสได้มาร่วมจัดงาน/ชมงาน และคนที่ไม่มีโอกาสมาชมงาน ได้ดูภาพแห่งความประทับใจร่วมกัน

เริ่มด้วย บรรยายาศการรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2553 ที่สร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวพิพิธภัณฑ์อย่างล้นเหลือ หลายคนถึงกับน้ำตาซึมที่ได้เข้าเฝ้าฯ พระองค์ท่านอย่างใกล้ชิด

ดร. ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนนันทกุล กับ การอธิบายที่มาของชื่องาน “สยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น” สร้างความเข้าใจให้กับทุกท่าน ส่วนเมธินี ชุ่มผล จะมาเล่าถึงเบื้องลึกเบื้องหลังกว่าจะมาเป็นงานเทศกาล จนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในงาน รวมทั้งคนอื่นๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงาน เข้าแถวมาเขียนเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทุกอาณาบริเวณของศูนย์ฯ ข้าวปึก รายงานจาก **เสวนาสถาน** หัวหน้าเด็ก มาเล่ากิจกรรมเรียนรู้สนุกๆ ป้าเม้าท์ไปด้อมๆ มองๆ ตาม

บุญนิธิวรรณศการว่าพิพิธภัณฑ์ 55 แห่ง เขาเอาอะไรมาโชว์บ้าง อาณาภาพ สดุดงาม รายงานจาก **วิกสยาม** นันทวัฒน์ ฉัตรอุทัย รายงานจากช่วงม่วนใจ๋ และเสียงสะท้อนข้อคิดเห็นต่างๆ จากผู้ชมและชาวพิพิธภัณฑ์ที่มาร่วมจัดงาน ที่ติชมกันมา เพื่อให้เราได้นำไปปรับปรุง

โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณชาวพิพิธภัณฑ์ทุกท่านที่มาร่วมจัดงานเทศกาลกับศูนย์ฯ ตั้งแต่การมาร่วมประชุม การค้นคว้าข้อมูล จัดทำสื่อ นิทรรศการ และการมาใช้ชีวิตในการร่วมจัดนิทรรศการกว่า 1 สัปดาห์ในศูนย์ฯ ตั้งแต่เก้าโมงเช้าจนถึงหนึ่งทุ่ม งานนี้นอกจากต้องมีแรงกายแล้ว ยังต้องอาศัยแรงใจอย่างใหญ่หลวงของทุกท่านและขอขอบคุณผู้เข้าชมงานทุกคนที่ให้ความสนใจ และเป็นกำลังใจให้กับคนทำงานพิพิธภัณฑ์ค่ะ

๑ ขำป๋วย ๑๑:๓๖:๑๖
 ๑๒:๑๖:๑๖
 ๑๓:๑๖:๑๖
 ๑๔:๑๖:๑๖
 ๑๕:๑๖:๑๖
 ๑๖:๑๖:๑๖
 ๑๗:๑๖:๑๖
 ๑๘:๑๖:๑๖
 ๑๙:๑๖:๑๖
 ๒๐:๑๖:๑๖
 ๒๑:๑๖:๑๖
 ๒๒:๑๖:๑๖
 ๒๓:๑๖:๑๖
 ๒๔:๑๖:๑๖
 ๒๕:๑๖:๑๖
 ๒๖:๑๖:๑๖
 ๒๗:๑๖:๑๖
 ๒๘:๑๖:๑๖
 ๒๙:๑๖:๑๖
 ๓๐:๑๖:๑๖
 ๓๑:๑๖:๑๖
 ๓๒:๑๖:๑๖
 ๓๓:๑๖:๑๖
 ๓๔:๑๖:๑๖
 ๓๕:๑๖:๑๖
 ๓๖:๑๖:๑๖
 ๓๗:๑๖:๑๖
 ๓๘:๑๖:๑๖
 ๓๙:๑๖:๑๖
 ๔๐:๑๖:๑๖
 ๔๑:๑๖:๑๖
 ๔๒:๑๖:๑๖
 ๔๓:๑๖:๑๖
 ๔๔:๑๖:๑๖
 ๔๕:๑๖:๑๖
 ๔๖:๑๖:๑๖
 ๔๗:๑๖:๑๖
 ๔๘:๑๖:๑๖
 ๔๙:๑๖:๑๖
 ๕๐:๑๖:๑๖
 ๕๑:๑๖:๑๖
 ๕๒:๑๖:๑๖
 ๕๓:๑๖:๑๖
 ๕๔:๑๖:๑๖
 ๕๕:๑๖:๑๖
 ๕๖:๑๖:๑๖
 ๕๗:๑๖:๑๖
 ๕๘:๑๖:๑๖
 ๕๙:๑๖:๑๖
 ๖๐:๑๖:๑๖
 ๖๑:๑๖:๑๖
 ๖๒:๑๖:๑๖
 ๖๓:๑๖:๑๖
 ๖๔:๑๖:๑๖
 ๖๕:๑๖:๑๖
 ๖๖:๑๖:๑๖
 ๖๗:๑๖:๑๖
 ๖๘:๑๖:๑๖
 ๖๙:๑๖:๑๖
 ๗๐:๑๖:๑๖
 ๗๑:๑๖:๑๖
 ๗๒:๑๖:๑๖
 ๗๓:๑๖:๑๖
 ๗๔:๑๖:๑๖
 ๗๕:๑๖:๑๖
 ๗๖:๑๖:๑๖
 ๗๗:๑๖:๑๖
 ๗๘:๑๖:๑๖
 ๗๙:๑๖:๑๖
 ๘๐:๑๖:๑๖
 ๘๑:๑๖:๑๖
 ๘๒:๑๖:๑๖
 ๘๓:๑๖:๑๖
 ๘๔:๑๖:๑๖
 ๘๕:๑๖:๑๖
 ๘๖:๑๖:๑๖
 ๘๗:๑๖:๑๖
 ๘๘:๑๖:๑๖
 ๘๙:๑๖:๑๖
 ๙๐:๑๖:๑๖
 ๙๑:๑๖:๑๖
 ๙๒:๑๖:๑๖
 ๙๓:๑๖:๑๖
 ๙๔:๑๖:๑๖
 ๙๕:๑๖:๑๖
 ๙๖:๑๖:๑๖
 ๙๗:๑๖:๑๖
 ๙๘:๑๖:๑๖
 ๙๙:๑๖:๑๖
 ๑๐๐:๑๖:๑๖

พินิจ ๕๕/๓/๒๐/๒๐๖ ๒๖๔๐๖
๑ ๕.๐.๒๕๕๖ ๒๕๕๖

จากใจบรรณาธิการ	1
พระราชดำรัส	6
สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น	10
เจาะใจ(คนทำ)งานเทศกาล...	18
ของเด่น เรื่องเด็ด	28
เสนาสถาน	41
ช่วงม่วนใจ๋	44
วิกสยาม	47
กิจกรรมเด็ด	51
เรื่องเล่าริมสนาม...	55
เสียงสะท้อนจากชาวพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น	59
อาสาเล่าเรื่องประทับใจ	65
เก็บตกเทศกาล	73
ความในใจ	80
เรื่องเล่าท้ายเล่ม	84
เล็กๆ น้อยๆ	86
ทำเนียบพิพิธภัณฑท์	89

พระราชดำรัส
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2
สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น
ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
วันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2553

.....

ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2 ที่จัดขึ้นในวันนี้ พิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันมีหน้าที่และบทบาทมากขึ้น คือเป็นแหล่งรวบรวมและนำเสนอสรรพวิทยาแทบทุกด้าน พิพิธภัณฑ์จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก การสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ประจำท้องถิ่นต่างๆ ที่นำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจจะเป็นประโยชน์ และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของคนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ การที่คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ และเข้าใจจากแหล่งที่เป็นพื้นฐานของสภาพปัจจุบัน เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ตั้งแต่ในอดีตมาจนปัจจุบัน จะก่อให้เกิดความภูมิใจที่ถิ่นฐานของตนมีสิ่งดีงาม หรือเกิดความปรารถนาที่จะแก้ไขปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่อง และรู้จักวินิจฉัยว่า การจะเปลี่ยนแปลงใดๆ จะมีข้อดีแก่ท้องถิ่น มากกว่าหรือน้อยกว่าข้อเสีย

งานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่จัดขึ้นครั้งนี้ จะเป็นแรงกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงบทบาททางวัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษาของตนเอง และยังเป็นเครื่องแสดงความมุ่งมั่นของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ที่จะสนับสนุนให้ท้องถิ่นต่างๆ มีพิพิธภัณฑ์ที่ดี สามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาได้

ข้าพเจ้าขอเปิดงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นครั้งที่ 2 ณ บัดนี้ ขอให้งานบรรลุผล สำเร็จสมดังเจตนารมณ์ทุกประการ และขอให้ทุกๆ ท่านประสบแต่ความสุขความเจริญโดยทั่วกัน

สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น

พุทธศักราช 2553 เป็นปีครบรอบหนึ่งศตวรรษแห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงเวลาสี่สิบสองปีในรัชสมัยของพระองค์ท่าน เป็นเวลาที่สยามเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในหลายๆ ด้าน จนมีการเรียกขานอย่างไม่เป็นทางการว่า ยุค “สยามใหม่”

งานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” จึงเป็นการร่วมเฉลิมฉลองรัชสมัยอันยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ไทยด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระมหากษัตริย์ผู้ทรงนำสยามประเทศเข้าสู่ศักราชใหม่ รวมทั้งย้อนรำลึกถึงความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิด

ขึ้นในยุคนั้น ภาพของสยามใหม่ ในความรับรู้ทั่วไปมักเป็นภาพของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างใหญ่ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากศูนย์กลาง และกระจายออกไปในภูมิภาค เช่น การวางรากฐานระบบราชการ ระบบเทศบาล การใช้เทคโนโลยีพัฒนาประเทศ การศึกษา การรับวัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น

สิ่งที่เรายังมองเห็นไม่ชัดเจน คือเนื้อหาของความเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันของผู้คนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะราษฎรในชุมชนท้องถิ่น พวกเขาอยู่กันอย่างไร รับของใหม่อะไรเข้ามาบ้าง ทุกข์สุขอย่างไร พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นอาจช่วยตอบคำถามเหล่านี้ได้บ้าง โดยอาศัยวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่เก็บรวบรวมไว้ รวมทั้งเรื่องเล่าของคนในท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา เนื้อหาท้องถิ่นเหล่านี้จะช่วยทำให้ประวัติศาสตร์มีชีวิตชีวา มีเรื่องราวของคนเล็กคนน้อยควบคู่ไปกับความเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ ของประเทศ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าวิจัยต่อไป ภาพของท้องถิ่นในอดีต มีปริมาณและความซับซ้อนเกินกว่าจะบรรยายได้ทั้งหมดในที่นี้ แต่อาจสรุปได้ว่าท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนไปสู่สยามใหม่ 4 ประการด้วยกัน

ประการแรกท้องถิ่นคือแหล่งทรัพยากรที่สร้างความมั่งคั่งให้สยามใหม่ ชนบทยุคร้อยกว่าปีมาแล้วอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ สินแร่ ที่ดินปากแม่น้ำ จึงเป็นแหล่งกำเนิดของทรัพยากรธรรมชาติอันล้ำค่า ที่มีการนำมาแปรรูปด้วยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ๆ จากภายนอก สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ให้คนหลายกลุ่ม ตัวอย่างเช่น การทำป่าไม้ในภาคเหนือซึ่งเป็นกิจการที่สำคัญยิ่ง จนมีการสร้างทางรถไฟเพื่อขนไม้ซุงโดยเฉพาะ พิพิธภัณฑสถานหลายแห่งเก็บไม้ค้อนสำหรับตีตราไม้ซุงที่ล่องมาตามแม่น้ำ เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของไม้ซุงของแต่ละบริษัท

เรื่องของป่าไม้ภาคเหนือยังสัมพันธ์กับชีวิตชาวภูเขาในสุรินทร์ซึ่งชำนาญการจับช้าง มีการนำช้างไปขายภาคเหนือ พ่อเฒ่าชาวภูยกุยก์ท่านหนึ่งยังเล่าถึงประสบการณ์การเดินทางไป “โพนช้าง” หรือคดลองช้างในกัมพูชา และอธิบายการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์

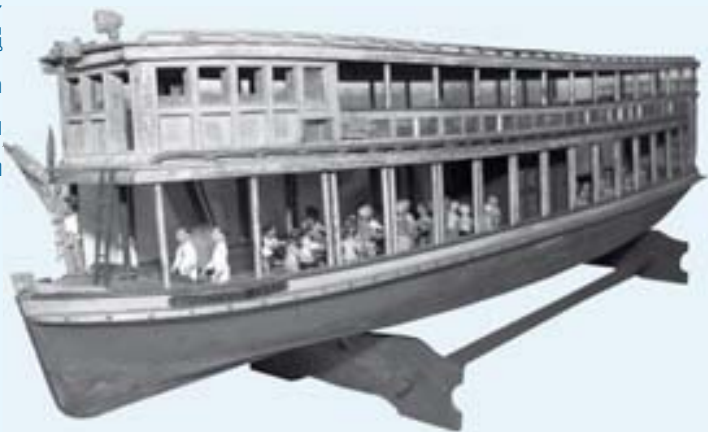

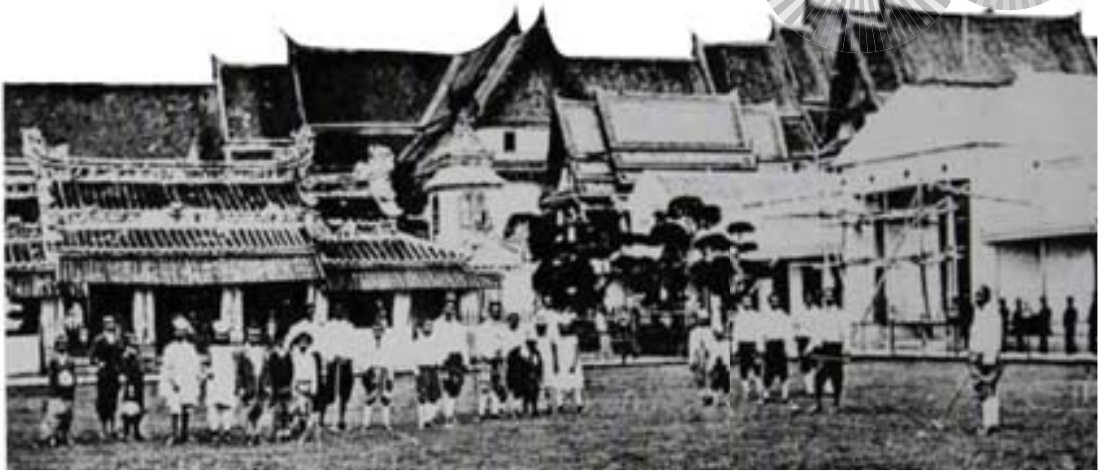

นอกจากนั้น พิพิธภัณฑสถานที่มีร่วมงานยังนำเสนอเรื่องราวของ เหมืองแร่ ขบวนการพ่อค้าที่เรียกว่า นายฮ้อย โรงสี ตลาด ซึ่งล้วนเป็นชุมชนที่สร้าง ความมั่งคั่งในสยาม มานำเสนอให้ชมอีกด้วย

การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการปรับปรุงการบริหารบ้านเมือง ก่อให้เกิดความต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีหนังสือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ มักจะเป็นพระภิกษุสงฆ์ ดังจะเห็นได้ว่าพิพิธภัณฑสถานหลายแห่ง จัดจำเรื่องราวของพระภิกษุ ที่ก่อตั้งโรงเรียนในวัด ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของวิชาความรู้สมัยใหม่ ยิ่งกว่านั้นพระภิกษุสงฆ์ ยังเป็นนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บันทึกเรื่องราวประจำวันที่กลายมาเป็นจดหมายเหตุมีค่ายิ่งต่อการทำความเข้าใจเหตุการณ์ในยุคนั้น

ประการที่สอง ท้องถิ่นเป็นบ่อเกิดของการสร้างสรรค์ ปรับเปลี่ยนสมัยใหม่จากตะวันตกให้เหมาะกับของท้องถิ่น ในกลุ่มของเจ้านายและผู้มีฐานะสูง มีการรับรูปแบบการบริโภคและพักผ่อนหย่อนใจตามแบบตะวันตก ดังจะเห็นได้จากภาพถ่ายเก่าๆ เช่น ภาพเจ้านายทรงโครเกต ขุนนางตีกอล์ฟ เครื่องแบบของคณะฟุตบอลสยาม หมวกอุสุเรนของเจ้าเมือง เป็นต้น การรับความเป็นตะวันตก มักมีการปรับปรุงแต่งหรือสร้างสรรคใหม่ ให้เข้ากับวัสดุและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ตั้งชื่อเรือเมล์ว่า เรือพระไวยาวรรณาสั่งอาคารที่ผสมผสานศิลปะตะวันตกตะวันออก เช่น สถานีรถไฟบ้านปืน อาคารในภาคกลาง หรือลายปูนปั้นจีนผสมฝรั่งของอาคารโรงเรียนที่ภูเก็ต เป็นต้น

ประการที่สาม ท้องถิ่นเป็นแหล่งบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประสบการณ์ความสุขและความทุกข์ของ
 สามัญชน การก้าวเข้าสู่ความเป็นสยามใหม่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าสำหรับคนบางกลุ่ม และชีวิต
 ที่ลำบากแสนสาหัสของคนบางกลุ่ม การขุดอุโมงค์ขุนตานเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่สร้างทั้งความประทับใจ
 และความสะเทือนใจ อุโมงค์ขุนตานเป็นผลงานทางวิศวกรรมชิ้นสำคัญในยุคร้อยปีมาแล้ว มีความยาว
 1.3 กิโลเมตร ใช้เวลาสร้างทั้งหมดสิบกว่าปี กรรมกรก่อสร้างประกอบด้วยคนเมือง เจี้ยว(หรือไทใหญ่)
 ชาวบ้านจากอีสาน และชาวมุทำงานขุดเจาะภูเขา โดยมีเพียงจอบ ขวาน และบั้งก็ เป็นเครื่องมือขุด

พ่ออุ้ยอายุ 80 ปี ท่านหนึ่ง จากอำเภอแม่ทา ลำพูน เล่าว่าคุณปู่ของท่านไปขุดอุโมงค์ขุนตาน และเห็นผู้คนล้มตายจากการขุดเป็นจำนวนมาก จำนวนเท่าไรไม่สามารถบอกได้ แต่มีการเบิกระสอบไปใส่ศพผู้เสียชีวิตศพละกระสอบ เพื่อนำไปทิ้งในลำห้วยปากอุโมงค์ โดยเบิกรวันละ 30 กระสอบ

เรื่องราวของความสุขความทุกข์จากภาพถ่าย สิ่งของ บันทึก ยังมีอีกมาก เช่น สมุดบันทึกเหตุการณ์ระทึกใจ เรื่องเงี้ยวปล้นเมืองของพระภิกษุวัดศรีโคมคำ เสื้อของปู่แสนผิว ผู้นำเงี้ยวที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในกบฏเงี้ยว และถูกประหารในที่สุด เป็นต้น

ประการสุดท้าย ท้องถิ่นแสดงถึงความเป็นสยามใหม่ ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ผู้ที่ร่วมสร้างสยามใหม่นั้น นอกจากคนไทยแล้ว ยังมีชาวตะวันตกที่เป็นหมอสอนศาสนา นายห้าง วิศวกร มีชาวจีนทั้งที่เป็นช่างเจ้าสัว และคนงาน มีขมุที่เป็นแรงงานตัดไม้ หรือกะเหรี่ยงที่เป็นเจ้าเมือง พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นหลายแห่งคือ ตลาดเก่าริมน้ำ ซึ่งประกอบด้วยยกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์ ต่างภาษา แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น กาดกองต้า ในลำปาง ซึ่งเติบโตจากการค้าไม้ซุง เป็นชุมชนของฝรั่ง ไทใหญ่ จีน คนเมือง มีครอบครัวที่มีเชื้อฝรั่งชาวเยอรมันแต่งงานกับหญิงพื้นเมืองหลายครอบครัว

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงส่วนเสี้ยวเล็กๆ ของคลังความรู้หาศาลจากพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น 55 แห่งทั่วประเทศที่มาร่วมกันเล่าถึงบทบาทของชาววัง ชาวเมือง ชาวบ้านร้านตลาดในชุมชนต่างๆ ที่ล้วนมีความสำคัญในการสร้างสยามใหม่ เพื่อเป็นการร่วมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นการสร้างสำนึกความรักชาติ ควบคู่ไปกับการรักท้องถิ่นอันอุดมด้วยความแตกต่างหลากหลาย ที่ประกอบขึ้นเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

เพลิน... ชมเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น

งานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นครั้งที่ 2 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2553 ผ่านไปเกือบเดือนแล้วพร้อมกับเรื่องราวและความสำเร็จเล่าในหัวใจ ที่เกิดขึ้นเช่นกัน ช่วง 7 วันที่จัดงานนั้นทุกลมหายใจเฝ้าออกของกับงานพิพิธภัณฑท์และพนักงานของ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร รวมทั้งพี่น้ำบ้านา หลวงพี่ หลวงพ่อทุกคน ก็คืองานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นที่กำลังรอเราอยู่ในทุกเช้า น่าดีใจเป็นอย่างยิ่งเรามีผู้มาเยี่ยมชมงานประมาณ 12,000 คน ถึงบุคคลทั่วไป และนักเรียนนักศึกษา

หนึ่งปีก่อนเริ่มงานที่ทีมงานร่วมกันคิดถึง ประเด็นหลักของงาน ใช้เวลาหลายเดือนกว่า จะสรุปเอาความเปลี่ยนแปลงของสยามในท้องถิ่น ต่างๆ สมัยเมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว มาเป็นเนื้อหาหลัก ของงาน **"สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น"** หลังจาก ที่เราทำความเข้าใจกับประเด็นและเนื้อหาหลักใน การจัดงานเทศกาลฯ คราวนี้แล้ว ขั้นตอนต่อไปเรา ก็เริ่มส่งจดหมายเชิญชวนไปยังพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ที่เรามีข้อมูลในฐานะข้อมูลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นของ ศูนย์ฯ ในขั้นตอนนี้ค่อนข้างรอด้วยความหวังว่า จะมีพิพิธภัณฑท์ติดต่อเข้ามามากมายหรือไม่ รอ อย่างใจจดจ่อ เมื่อถึงกำหนดส่งกลับ เราได้รับ เสียงตอบรับจากพิพิธภัณฑท์จำนวนกว่า 60 แห่งที่ ยินดีเข้าร่วมงานในเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นครั้งนี้ จากนั้นพิพิธภัณฑท์ที่ตอบรับทั้งหมดจึงได้มาพบ

หน้ากันเมื่อวันที่ 31 มีนาคม - 1 เมษายน 2553 ศูนย์ฯให้การบ้านกับพิพิธภัณฑท์ที่เข้าร่วมอบรม ทุกแห่ง ทดลองทำข้อมูล **"บันทึกความทรงจำ"** โดยกลับไปหาข้อมูลเกี่ยวกับข้าวของที่จะนำมา จัดแสดง ทั้งในด้านของประวัติความเป็นมาของ ข้าวของชิ้นนั้น ประวัติชุมชน ประวัติของบุคคลที่ น่าสนใจ แล้วกระบวนการติดตามการบ้านก็เริ่มขึ้น

ในช่วงเวลา 3 เดือนหลังจากนั้นเราก็ได้รายชื่อ พิพิธภัณฑท์ที่จะเข้าร่วมงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ ท้องถิ่นมา 55 แห่ง เมื่อเสร็จจากการค้นหาเรื่องราว ข้าวของ และรายละเอียดอื่นๆ ที่เราต้องติดต่อกับทางเครือข่ายพิพิธภัณฑท์แล้ว เราก็เริ่มจัดเตรียม พื้นที่ รูปแบบของงาน และการตกแต่งสถานที่ อย่างไรให้เข้ากับประเด็นหลักของงานเทศกาลฯ

ครึ่งปีก่อนเริ่มงาน

นอกจากที่เราต้องติดต่อกับพี่น้องเครือข่ายพิพิธภัณฑิ์ที่จะเข้าร่วมจัดงานเทศกาลฯ แล้ว ขั้นตอนการเตรียมงานยังมีอีกมากมาย เช่น การจัดวางโปรแกรมงานเทศกาลทั้งหมด ว่าในแต่ละวันงานของจะมีกิจกรรมลักษณะใดบ้าง การเสวนาหรือการบรรยายความรู้เพิ่มเติมประเด็นทางประวัติศาสตร์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะออกมาในรูปแบบไหน มีใครบ้างที่จะมาร่วมพูดคุย และวันเวลาไหนที่จะเหมาะในการจัด

สองอาทิตย์ก่อนเริ่มงาน

บรรยากาศของการทำงานในช่วงก่อนการจัดงานเทศกาลฯ ค่อนข้างวุ่นวาย เนื่องมาจากการเตรียมการต่างๆ รวมทั้งงานโครงสร้าง งานภาพประกอบในการสร้างบรรยากาศ 14 วันก่อนงาน บริษัทที่รับจัดงานเข้ามาติดตั้งบูธและบอร์ดต่างๆ ในตึกทั้งชั้น 2 3 และ 4 เตรียมของที่ต้องใช้ในงานทั้งหมดให้พร้อม

สองวันก่อนเริ่มงาน

วันที่ 23 และ 24 พฤศจิกายน ก็เป็นอีกสองวันที่เราแทบจะไม่ได้หยุดพักกันเลยทีเดียว เพราะพี่น้องชาวพิพิธภัณฑิ์เริ่มทยอยเดินทางเข้ามาจัดตกแต่งบูธของตัวเอง แต่ละพิพิธภัณฑิ์ชนข้าวของมากันมากมายหลายคันรถ เราได้จัดประชุมทีมงานทุกคนเพื่อสร้างความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมสำหรับการรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2553 เวลา 15.00 น.

ใครบ้างที่อยู่ในงานนี้

การเตรียมงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ครั้งนี้ เราได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายเข้ามาช่วยในการจัดการทั้งในเรื่องของอาคารและสถานที่โดยได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ทหาร กรมต่อสู้อากาศยานกองทัพอากาศรักษาพระองค์ มาช่วยจัดสถานที่ให้พร้อมสำหรับการจัดงาน เจ้าหน้าที่จากเขตลิ่งซันช่วยตัดแต่งต้นไม้ และแขวงการทางธนบุรีให้ความอนุเคราะห์ในการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์งานเทศกาลบริเวณริมทางเท้าตลอดถนนบรมราชชนนี พี่น้องชาวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจากทั่วประเทศ ที่ตอบรับเข้าร่วมงานเทศกาลฯ กับเราทั้ง 55 แห่งที่ให้ความร่วมมือร่วมใจจัดหาสิ่งต่างๆ ที่จะนำเสนอภาพของอดีต เมื่อหนึ่งร้อยปีก่อนอย่างเต็มที่ และที่สำคัญเราได้กองทัพหน่วย

ที่เป็นกำลังสำคัญยิ่งในการจัดงานครั้งนี้คือ น้องอาสาสมัครที่ยินดีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น น้องๆ เข้ามาช่วยชาวพิพิธภัณฑท์ทั้งจัดตกแต่งบูธ กรอกเอกสาร ดูแลชาวพิพิธภัณฑท์ รับมือกับกองทัพลูกเจี๊ยบและไก่โต้ง (เหล่าเด็กนักเรียนทั้งหลายที่เราตั้งฉายาไว้ให้) ช่วยดูแลอำนวยความสะดวกหลายๆ ด้าน ทำให้งานดำเนินจนจบได้อย่างสะดวกโยธิน และมีเสียงชื่นชมว่า “น้องๆ อาสาสมัครน่ารักมาก ช่วยทุกอย่างและดูแลเหมือนเป็นลูกหลานของเรา”

25 พฤศจิกายน 2553

เวลาประมาณ 08.30 น. ทีมงานศูนย์ฯ ทุกคนและพี่น้องชาวพิพิธภัณฑท์ที่เข้าร่วมงานต่างแต่งตัวเรียบร้อยสวยงาม เตรียมพร้อมสำหรับการรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนฯ ซึ่งพระองค์ท่านจะเสด็จมาเป็นองค์ประธานในการเปิดงานเทศกาลฯ เวลา 15.00 น. แต่ละพิพิธภัณฑท์เก็บรายละเอียดงานครั้งสุดท้ายให้เรียบร้อย และเตรียมความพร้อมของผู้ที่จะร่วมเข้าเฝ้ารับเสด็จ และงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นครั้งที่ 2 เปิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเวลา 15.30 น.

26 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม

“สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” ผ่านการนำเสนอของแต่ละพิพิธภัณฑท์ ทำให้ทีมงานพิพิธภัณฑท์ยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่การทำงานตลอดระยะเวลา 1 ปี ประสบผล เพราะเครือข่ายพิพิธภัณฑท์ที่มาร่วมจัดงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์นั้น นำเสนอภาพของความทรงจำเมื่อร้อยกว่าปีออกมาอย่างน่าสนใจ พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นภาคใต้อยู่บริเวณชั้น 2 เรามีเพื่อนพิพิธภัณฑท์เข้าร่วมทั้งหมด 12 แห่ง ได้ร่วมกันเรียบเรียงประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น

ออกมาเล่าให้เราได้ทราบการเปลี่ยนของภาคใต้ได้มากขึ้น ในสมัยเด็กที่เราได้เรียนกันว่าภูเก็ตมีการทำเหมืองแร่มากมาย แต่ปัจจุบันเหมืองแร่ไม่มีให้เห็นอีกแล้วในภูเก็ตและพื้นที่แถบนี้ เรื่องมะพร้าวในความเข้าใจสมัยเด็กก็เช่นกันที่ว่าที่ไหนมีมะพร้าวที่นั่นมีทะเล หรือที่ไหนคือทะเลก็ต้องมีมะพร้าวปรากฏให้เห็นด้วย สำหรับบ้านละไม เกาะสมุย มีการปลูกมะพร้าวเพื่อธุรกิจ จึงมีมะพร้าวมากมายในเกาะสมุย ส่วนอำเภอกันตังมีความสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย เพราะเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางความเจริญที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แม้ว่านิทรรศการของภาคใต้ที่จัดบนส่วนของทางเดิน และโถงเล็กๆ ของชั้น 2 จะแออัดบ้างในบางเวลา แต่ก็ได้รับเสียงตอบรับจากเพื่อนพิพิธภัณฑท์ว่าสนุก และถือว่าเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ สำหรับพิพิธภัณฑท์ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมงานมาก่อน บางพิพิธภัณฑท์บอกว่า การออกไปหาข้อมูลที่จะมานำเสนอในงานเทศกาลคราวนี้ทำให้เขาได้รู้จักชุมชนและเมืองที่อยู่มากขึ้น สร้างความสนใจใคร่รู้ให้กับคนในท้องถิ่นมากขึ้น

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคกลางอยู่บริเวณชั้น 3 เพื่อนพิพิธภัณฑ์ภาคกลางเข้าร่วมทั้งหมด 24 แห่ง ส่วนใหญ่เพื่อนพิพิธภัณฑ์ภาคกลางจะมีประสบการณ์กับการออกร้านบ่อยๆ แต่ก็ได้รับฟังมาว่า ใจหทัยคราวนี้ของศูนย์ฯ ก็ยากเหมือนกัน เพราะว่าต้องหาเรื่องราวมาแล้ว ไม่ใช่ว่าจะเอาอะไรมาวางก็ได้ ต้องร้อยเรื่องราว และเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับประเด็นของงาน ตอนแรกพวกเราคิดว่าภาคกลางจะค่อนข้างเหงาๆ แต่ปรากฏว่าถึงเวลาจริง พี่น้องชาวพิพิธภัณฑ์ทั้ง 24 แห่งต่างมีมุขเด็ดไม่เด่นของตัวเองที่จะเรียกผู้ชมได้ตลอดเวลา

เรื่องราวการนำเสนอในนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคกลางนี้ เป็นเรื่องราวของการทำมาหากินในรูปแบบต่างกัน บางแห่งก็เป็นการทำมาหากินริมน้ำ ตลาด การทำเกษตรนอกจากนี้ยังนำ

เสนอภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่ชนชั้นสูงจนถึงประชาชนธรรมดา ทั้งในเรื่องของธรรมเนียมจนถึงเรื่องการอยู่การกิน ชีวิตภายในบ้านก็มีการเปลี่ยนแปลงมากบ้างน้อยบ้างต่างกันตามพื้นที่

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคอีสานอยู่บริเวณชั้น 4 ปีนี้เรามีพิพิธภัณฑ์จากภาคอีสานเข้าร่วมงานทั้งหมด 7 แห่ง ต่างช่วยกันเล่าเรื่องราวของความเปลี่ยนแปลงของภาคอีสานกับยุคสมัยใหม่เมื่อร้อยกว่าปีก่อน พิพิธภัณฑ์ 2 แห่งจากจังหวัดมหาสารคามได้ร่วมมือกันนำเสนอความเปลี่ยนแปลงของของเมืองมหาสารคาม

พิพิธภัณฑิอีก 3 แห่ง ก็ร่วมกันเล่าเรื่อง “นายฮ้อย” พ่อค้าจากดินแดนที่ราบสูง มีทั้งนายฮ้อยเกลือ นายฮ้อยยาสูบ และนายฮ้อยวัวควาย ซึ่งมีวิถีทาง และรูปแบบของการค้าขายที่ต่างกัน พิพิธภัณฑิอีกแห่งเล่าเรื่องของบ้านและชุมชนเล็กๆ ใน จังหวัดมหาสารคามผ่านผ้าผะเหวด ผืนผ้าที่วาด เรื่องราวของพระเวสสันดร ที่ใช้ในงานบุญผะเหวด ภายในหมู่บ้าน การละเล่นที่นำเข้ามาจาก ภูมิภาคอื่นและปรับให้เข้ากับพื้นที่และวัฒนธรรม ของท้องถิ่นอย่างหนึ่งปะโมทัยหรือหนังฮ้อยต้อ ส่วนแห่งสุดท้ายไกล้เขตชายแดนอีสานใต้ ชา วญญ์เลี้ยงช้างและความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ที่ยัง คงอยู่จนถึงทุกวันนี้

พิพิธภัณฑิท้องถิ่นภาคเหนืออยู่บริเวณชั้น 4 ของ อาคารศูนย์ฯ ภาคสุดท้ายที่มีเรื่องเล่าน่าสนใจ มากมาย มีเพื่อนพิพิธภัณฑิเข้าร่วมงาน 11 แห่ง แต่ละแห่งได้นำเอาประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งของ ท้องถิ่นของตนเอามาเล่าชวนให้ผู้เข้าชมงานได้รับ ความรู้ ผ่านวัตถุจัดแสดงที่หลากหลาย เช่น การ เล่าเรื่องเงี้ยว ผ่านเสื้อผ้าของบุคคลสำคัญที่มีชีวิต อยู่ในช่วงหนึ่งร้อยปีที่ผ่านมา และมีความสำคัญ ต่อประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงของภาคเหนือ ภาพถ่ายเล่าเรื่องจากหลายๆ พื้นที่และหลายๆ เหตุการณ์ที่เป็นบันทึกหน้าสำคัญของชาวเหนือ

บอร์ดิโนทรรศการและกราฟฟิคสร้างบรรยากาศ

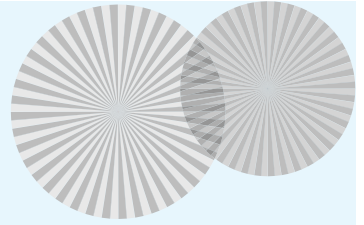
กลายเป็นมุมมองรูปที่ใครมาก็ต้องถ่าย เช่น หน้า ลิฟท์ชั้น 2 และชั้น 4 ที่ใช้ภาพของสถานีรถไฟ กันตังและสถานีรถไฟแก่งคอย ผืนกลึงไปบน ตัวลิฟท์ ประตูห้องที่ทำเป็นสถานีรถไฟบ้านปิน สถานีที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ และอุโมงค์ขุนตานก็มี ผู้โดยสารรถไฟสายพิพิธภัณฑิท้องถิ่นเข้าออกอยู่ ไม่ขาดสาย

ศาลาเรียนรู้ เป็นสถานที่ที่เราอยากให้เพื่อนชาวพิพิธภัณฑฯ ได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้ให้กับเหล่าเยาวชนหรือผู้ที่สนใจศิลปะพื้นบ้านจากหลากหลายท้องถิ่น ทุกวันจะมีนักเรียนทั้งประถมและมัธยม ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาเรียนรู้วิธีการประดิษฐ์ประดอยงานฝีมือต่างๆ เช่น การพับกระดาษเป็นเครื่องบินจากพิพิธภัณฑฯ กองทัพอากาศ การตัดกระดาษเป็นพวงมโหตรหรือตุ่งไล่หนู การจัดทำเรือจำลอง ฯลฯ

viksyam เราได้จำลองโรงภาพยนตร์ในสมัยก่อน เพื่อนำเสนอภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นและมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือเล่าเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในยุคร้อยกว่าปีก่อนให้เราได้เรียนรู้ หนังสือที่นำมาฉายก็จะเป็นหนังที่หาชมยากในสมัยนี้ หรือเป็นหนังที่มีมุมมองทางด้านประวัติศาสตร์ให้ผู้ชมได้ขบคิด เช่น เรื่องทวิภพ (2547) เรื่องสาวเครือฟ้า (2523) ที่ได้เค้าโครงเรื่องมาจากอุปรากรฝรั่ง และได้นำมาดัดแปลงให้เป็นเรื่องของสยามให้ฉากเชียงใหม่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นการเล่าเรื่อง สะท้อนทัศนคติของชาวสยามและชาวเหนือ นอกจากนี้ยังมีนักพากย์หนังชายยามืออาชีพมาช่วยเพิ่มอารมณ์สในการชมภาพยนตร์ ด้วยการพากย์หนังสดๆ ทำให้เราได้เห็นวิธีการและเทคนิคต่างๆ ในการทำให้หนังแต่ละเรื่องสนุกมากยิ่งขึ้น

ช่วงม่วนใจ๋ ลานเล็กที่เราจัดขึ้นบริเวณโถงชั้น 4 เพื่อเป็นลานการแสดงหรือเป็นที่นั่งพักระหว่างการเยี่ยมชมงาน ซึ่งก็ได้รับผลตอบรับอย่างดีทั้งจากผู้ที่มาชมร่วมจัดงานเพราะมีลานเล็กๆ ให้ชาวพิพิธภัณฑ์ได้นำศิลปะท้องถิ่นมาโชว์ เช่น การรำกริช การรำรำของชาวเหนือและชาวอีสาน ซึ่งสร้างรอยยิ้มและเสียงหัวเราะจากผู้ชมอย่างมากมาย และเสียงหัวเราะจากชั้น 4 นี้เอง ที่ได้เล็ดลอดลงไปถึงชั้น 3 และชั้น 2 ทำให้เราอยากรู้ อยากเห็นและอยากสนุกไปด้วย

เสวนาสถกน หรือ หอประชุม เป็นสถานที่สำหรับการเสวนาในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ โดยดึงเอาประเด็นที่น่าสนใจที่พิพิธภัณฑ์ที่เข้าร่วมงานเลือกมานำเสนอในงานเทศกาลฯ มาใช้เป็นหัวข้อในการเสวนา เช่น เรื่องกบฏเงี้ยวเมืองแพร่ เงี้ยวเป็นกบฏจริงหรือ ทำไมเงี้ยวต้องกบฏ หรือในหัวข้อของ “นายฮ้อย” เขาเป็นใครและเขามาเป็นนายฮ้อยได้อย่างไร การเสวนาเรื่อง “นายฮ้อย พ่อค้าชาวอีสาน” จะช่วยเสริมให้ทราบว่านอกจากนายฮ้อยวัวควายที่เคยดูกัน

ตามละครโทรทัศน์นั้น ยังมีนายฮ้อยอื่นๆ อีกที่เราไม่รู้จัก และควรจะทำให้ความรู้จักให้มากขึ้น เพราะในอดีตคนกลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในอีสาน

ลาบโกล่ หรือเวทีสนามหญ้า ใครหลายคนมาถามว่า “โกล่” แปลว่าอะไร โกล่เป็นคำภาษาอีสาน แปลว่า การมานั่งคุยกัน บริเวณลานนี้ เราได้จัดที่นั่งพักไว้ช่วงเช้าๆ เด็กนักเรียนที่เข้ามาชมงานก็ใช้เป็นลานรวมตัว ลานทดลองของเล่นโบราณ ประเภทม้าสูง ธงสะบัด และจักจั่น และตอนเย็นๆ บางวันก็มีคุณลุงคุณป้ามารอดูนักร้องลูกทุ่งวัยกระเตาะ นักเต้นเท้าไฟ หรือหนังตะลุงจากเมืองไกล ที่ผลัดเปลี่ยนกันมาแสดงทุกวัน ตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป

งานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถือว่า เป็นเวทีของพิพิธภัณฑสถานที่จะมาเปิดตัวให้กับคนในกรุงเทพฯ และจังหวัดปริมณฑลได้ทำความรู้จัก และศูนย์ เองก็ได้ตอบสนองกับปณิธานของการทำงานด้านพิพิธภัณฑสถานที่ต้องการสร้างเวทีให้กับคนทำงานพิพิธภัณฑสถานได้มีที่ทางจัดแสดงและเสนอข้อมูลด้านต่างๆ ของพิพิธภัณฑสถานเองมากขึ้น เมื่อสิ้นสุดงานในวันที่ 1 ธันวาคม 2553 เราเองก็รู้สึกว่างเปล่าขึ้นมาอย่างช่วยไม่ได้ เคยกินข้าวร่วมกัน ทำงานด้วยกันตั้งแต่ 8 โมงเช้าถึงสองทุ่มกันมาไม่ต่ำกว่า 9 วัน (ก่อนงาน 2 วัน) พอเช้าวันที่ 2 ทุกอย่างถูกเก็บหมด ไม่มีเสียงจ๊อจกแจ้วแจ้ว ก็ค่อนข้างจะเหงาและคิดถึงชาวพิพิธภัณฑสถาน หวังว่าในคราวต่อไปจะได้รับความร่วมมือและร่วมใจจากพี่น้องชาวพิพิธภัณฑสถานอีกครั้ง ทางทีมงานพิพิธภัณฑสถานต้องขอขอบพระคุณแรงใจและร่างกายของทุกท่านที่เข้าร่วมจัดงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ทำให้งานเทศกาลฯ ครั้งนี้ได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดียิ่งค่ะ จนกว่าจะพบกันใหม่ ♥♥♥

55 พิพิธภัณฑ์ภูมิใจเสนอ....

มาดูกันว่าชาวพิพิธภัณฑ์ทั้ง 55 แห่ง เขาเอาอะไรที่แสดงถึงความก้าวสู่ความเป็นสยามใหม่ในท้องถิ่น มาบอกเล่า อวดโฉม และแบ่งปันให้กับชุมชนบ้าง หลายเรื่องหลายสิ่ง หลายคนอาจคุ้นเคยแต่ไม่รู้ที่มาและความหมาย บางอย่างดูธรรมดาแต่พอลองฟังลองอ่านเนื้อหา ก็พบความหมายลึกซึ้ง และหลายท่านอาจช่วยเติมเต็มข้อมูลและร่วมแบ่งปันกับเพื่อนชาวพิพิธภัณฑ์ได้ค่ะ

เครื่องแต่งกายของของสตรีโบราณ
ภูเก็ต นิยมกันมากในช่วง พ.ศ.
2463 - 2473 เป็นสินค้านำเข้าจาก
ต่างประเทศ
พิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว จ.ภูเก็ต

ชีวิตของคนจีนท่าเหมืองแร่ ที่
บ้านกะทู้ และเรื่องราวของ
บริษัททุ่งคาเบอร์ บริษัททำ
เหมืองแร่ที่สำคัญในภูเก็ต
บ้านเหมืองแร่ จ.ภูเก็ต

ตำนานกริชและกลองแขกใหญ่
เล่าขานโดยคนท้องถิ่น
**พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน
ตำบลตะโล๊ะทะเล จ.ยะลา**

ผ้าพื้นเมืองและผ้าจาก
ต่างประเทศ ช่วยบ่งบอก
สถานะทางสังคมของ
ผู้สวมใส่
**พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา
สถาบันทักษิณคดีศึกษา
จ.สงขลา**

เครื่องใช้ของพ่อท่านฐูเฒ่า เกจิตั้ง
แห่งลุ่มน้ำปากพนัง ท่านทำวัดให้เป็น
โรงเรียน ที่ฝึกอาชีพ และสถานรักษา
พยาบาล

พิพิธภัณฑ์วัดพัทธสีมา

จ. นครศรีธรรมราช

ขวานฟ้า บอกย่น กะลาไม่มีตา สมุดข่อย
ตำราห้วง เครื่องใช้ในการรักษาโรค เต็มไป
ด้วยเรื่องเล่าและความทรงจำของคนชุมชน
วัดคลองแหที่มีต่อพ่อท่านทอง

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดคลองแห จ.สงขลา

รูปหนังตะลุง นายทองช้าง ตัวตลกที่
สะท้อนชีวิตคนพื้นถิ่น

พิพิธภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

อำเภอคลองหอยโข่ง จ. สงขลา

เครื่องมือเครื่องมือการเก็บและแปรรูป
มะพร้าวแบบพื้นบ้าน และเครื่องใช้ที่ได้
จากการติดต่อค้าขายกับคนจีน
หอวัฒนธรรมบ้านละไม จ.สุราษฎร์ธานี

เขียนหมากทองเหลือง และหมอนหยก
สินค้าหรูหราที่นำเข้ามาจาก ต่างประเทศ
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านละงู จ.สตูล

“หับให้ห็น” หรือโรงสีแดง
สะท้อนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสงขลา
พิพิธภัณฑ์พธำมรงค์ จ. สงขลา

บ้านพักของเจ้าพระยาวิชิตวงษ์ประดิษฐ์มหิศรภักดี
(คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ถูกจำลองมาเล่าประวัติชีวิต
และผลงาน ของเจ้าของบ้าน
พิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาวิชิตวงษ์ประดิษฐ์มหิศรภักดี
(คอซิมบี๊ ณ ระนอง) จ. ตรัง

พระราชวังรัตนรังสรรค์ พลับพลาที่
ประทับในการเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่าย
ใต้ทางตะวันตก พ.ศ.2433

พระราชวังรัตนรังสรรค์ (จำลอง)

จ. ระนอง

ใบพัดจำลองเครื่องบินบริพัตร เครื่องบิน
ลำแรกฝีมือคนไทย และเครื่องบินของ
หลวงอัมพรไพศาล นักบินผู้ขับเครื่องบิน
บริพัตรไปอินเดีย

พิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ กรุงเทพฯ

พิพิธภัณฑ์อนันตชัยไทยโบท นำเรือจำลอง
ที่เคยใช้อยู่ในลุ่มน้ำภาคกลางมาให้ได้ชม
พร้อมทั้งเตรียมเครื่องมือเครื่องมือมาให้ผู้ชม
ได้ทดลองซุดเรือ

พิพิธภัณฑ์อนันตชัยไทยโบท กรุงเทพฯ

เรือและข้าวของเครื่องใช้แสดงวิถีชีวิตในอดีตของคนคลองลัดมะยม ย่านตลิ่งชัน เชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกด้วยเรือและคลองเล็กๆ หลายสาย

พิพิธภัณฑ์เรือจำลองคลองลัดมะยม กรุงเทพฯ

“พระไวยวรนาถ” เรือแม่จำลอง ที่เคยโดดเด่นรับผู้โดยสารในแถบลุ่มน้ำภาคกลาง และบรรยากาศภายในเรือ งานนี้ผู้ชมเลยเหมือนได้ขึ้นเรือจริงๆ

พิพิธภัณฑ์เรือไทย จ.พระนครศรีอยุธยา

สินค้าหลากหลายของแก่งคอย มีที่มาจากความเป็นชุมทางการคมนาคมสำคัญ 3 เส้นทาง คือเส้นทางเรือสินค้าที่มาทางน้ำ ชุมทางรถไฟ และชุมทางนายร้อย

พิพิธภัณฑ์เมืองแก่งคอย จ.สระบุรี

เครื่องปั้นดินเผาหลากหลายจิตรของชาวมอญเกาะเกร็ด และแบบจำลองการทำเครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่ขั้นตอนการย่ำดินจนถึงการเผา

พิพิธภัณฑ์บ้านกวานอาม่าน จ. นนทบุรี

เรื่องราว และข้าวของเครื่องใช้ แสดงให้เห็นการอยู่ร่วมกันของคนพวนและคนจีนชุมชนบ้านหลุมข้าว

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทยพวนบ้านหลุมข้าว จ.ลพบุรี

เรื่องราวของขุนผดุงภราดรากาม และพระครู
ทองคำ ผู้นำชาวบ้านสร้างโรงเรียนและสิ่ง
สาธารณูปโภคต่างๆ พร้อมข้าวของเครื่องใช้
และ “นางกวั๊ก” การละเล่นของชาวพวน
พิพิธภัณฑ์ไทยพวนวัดบ้านทราย จ.ลพบุรี

ลุงป้า ตายาย(หุ่นจำลอง) จากบ้าน
ลานแหลมมาร่วมสาธิตการฟาดข้าว
และจำลองภาพชีวิตของชาวนาที่อยู่
อย่างพอเพียง

**พิพิธภัณฑ์ชาวนาไทยบ้านลานแหลม
(องค์กรชุมชน) จ. นครปฐม**

ชาเกียะ รองเท้าสำหรับเดินในน้ำ และเครื่องมือ
เครื่องใช้ของชาวประมง พ่อค้าแม่ขายเชื้อสาย
จีน รวมทั้งสินค้าและข้าวปลาอาหารที่ชนวนหิว
พิพิธภัณฑ์บ้านขุนสมุทรจีน จ.สมุทรปราการ

ภาพถ่ายหลวงปู่เอี่ยมฝีพระหัตถ์รัชกาลที่ 5 ตะเกียง
จากยุโรปและพัดรัตนการ์นต์ฝีมือการออกแบบของ
สมเด็จพระเจ้านานริศรานุวัดติวงศ์
**พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา
วัดหน้าจั่ววรวิหาร กรุงเทพฯ**

กระดานดำ ชอล์ก ลูกโลก โต๊ะเรียน ทำให้นึกถึง
บรรยากาศของการเรียนการสอนในยุคแรกๆ
ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมโรงเรียนราชินีบูรณะ
จ. นครปฐม

ตราประทับ

เอกสารของรามัญนิทาย ธรรมาสัน คัมภีร์อักษร
มอญที่มีทั้งตำรายา ตำราก่อสร้าง
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม จ. ราชบุรี

ไม้νωดตาล กระบอกตาล เครื่องมือทำมาหากิน
ของคนห้วยตะโก และว่ากันว่ามีการสร้างทาง
รถไฟท่าแฉลบ ทำให้โบราณสถานหายไป
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านห้วยตะโก จ. นครปฐม

ลูกหลานช่างตีเหล็กจากตลาดบางหลวง ชน
เตาตีเหล็ก มาให้ผู้ชมได้ยัดเส้นยัดสาย สืบ
ลมและทดลองตีเหล็กกัน เสียงดังโป๊กโป๊กๆ
ตลอดทั้งงาน

บ้านเก่าเล่าเรื่อง ตลาดบางหลวง
จ. นครปฐม

เคียวเกี่ยวข้าว และหม้อหุงข้าวแบบเขมร
ร่องรอยการอยู่อาศัยร่วมกันของคนไทยจีนลาว
และเขมร ที่เชื่อมโยงกันด้วยการทำนา
ศูนย์วัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง จ.ฉะเชิงเทรา

หีบโบราณ ที่ได้จากการติดต่อดำขาย และ
ภาพถ่ายเก่าวิถีชีวิต ประเพณีการโกนจุก และ
บรรณาคที่หาดูได้ยาก
**พิพิธภัณฑ์ชีวิตท้องถิ่นบ้านหนองขาว
จ.กาญจนบุรี**

ร้านตั้งเขียมฮะตลาดบางน้อยนำหม้อตาล พิมพน้ำตาล
มาให้ชิม และมีน้ำตาลมะพร้าวมาให้ชิม ชาวว่าน้ำตาลหมด
ไปเป็นปีบ
พิพิธภัณฑ์ตั้งเขียมฮะ(บ้านไหพันใบ) จ.สมุทรสงคราม

เรือลำน้อย พร้อมอุปกรณ์ตกกุ้ง จอดรอให้
ผู้ชมลงไปลองตกกุ้ง
**พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรง
จ. นครปฐม**

เรื่องราวระบบเงินตราไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 และเหรียญกษาปณ์ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 5

ศาลาเครื่องราชอิสริยยศ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญกษาปณ์ กรุงเทพฯ

ประวัติโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โรงเรียนแห่งแรกที่มีการศึกษาแบบตะวันตก ถูกนำมาเล่าผ่านบรรยากาศของตึกยาวจำลอง ตำราเรียนเก่าๆ และนักเรียนรุ่นปัจจุบัน

พิพิธภัณฑ์การศึกษาไทย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพฯ

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และชุดเครื่องเล่นโครเกต์ กีฬาจากยุโรปซึ่งเป็นที่นิยมของเจ้านายในสมัยนั้น

พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า วังสระปทุม กรุงเทพฯ

ประวัติศาสตร์แห่งเกียรติยศของวงการฟุตบอลไทย และยุคทองของฟุตบอลเมืองสยามที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6

พิพิธภัณฑ์คณะฟุตบอลแห่งสยาม

จ. นครปฐม

หอภาพยนตร์จำลองโรงหนังญี่ปุ่นหลวง
เพื่อจัดฉายหนังอย่างสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นโรง
กระโจมผ้าใบ จุผู้ชมได้ 15 - 20 ที่นั่ง
หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)
จ. นครปฐม

เรียนรู้พัฒนาการของเมืองและประวัติชีวิตของเจ้าเมือง
มหาสารคาม ในสมัยที่ปกครองด้วยระบบอำญา 4
และฟังเรื่องเล่าจากทายาทเจ้าเมืองมหาสารคาม
พิพิธภัณฑ์เมืองมหาสารคาม จ.มหาสารคาม

ชาวจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยในมหาสารคามและ
ได้สร้างตึกดินขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและ
ค้าขายย่านถนนเจริญราชเดช จนย่านนั้น
เป็นย่านที่คึกคักทั้งคนและสินค้า
พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
จ. มหาสารคาม

เครื่องใช้ไม้สอยของนายฮ้อยค้าเกลือ เช่น กะทอเกลือ
ดาบ และผลิตภัณฑ์ทองเหลืองที่นายฮ้อยในอดีต
นำบรรทุกเกวียนไปแลกเปลี่ยนกับต่างชุมชน
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านปะอ่าว จ.อุบลราชธานี

เรื่องราวของนายฮ้อยคำว้าวควายเมืองมุก ที่นำวัวควายมา
ค้าขายในภาคกลาง

บ้านเกวียนมุก พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอีสานสองฝั่งโขง
จ.มุกดาหาร

ผ้าห่มหวด เล่าเรื่องพระเวสสันดร และหนังประโมทัย มีให้ชมที่
พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน จ.มหาสารคาม

พิพิธภัณฑ์เมืองท่าบ่อ นำเรื่องราวยาสูบ
พืชเศรษฐกิจที่สำคัญมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5
ทั้งการปลูก การทำใบยาสูบให้เป็นยาเส้น
พิพิธภัณฑ์เทศบาลเมืองท่าบ่อ

จ.หนองคาย

ศาลปะกำ หมอสะดำ สะเดียง และเรื่องเล่า
การจับช้างจากป่ามาเป็นช้างงาน
ห้องภาพเมืองสุรินทร์ จ. สุรินทร์

เรื่องราวชีวิตของชาวต่างชาติที่เข้ามาเป็น
นายห้างป่าไม้ที่ตลาดจีน และสถาปัตยกรรม
แบบโคโลเนียลที่ยังคงเหลือให้เห็น
กาดกองต้า จ. ลำปาง

ภาพถ่ายเก่าการสร้างทางรถไฟและอุโมงค์
รถไฟขุนตานที่หาดูได้ยาก
พิพิธภัณฑ์ชุมชนเมืองลำพูน จ. ลำพูน

ประวัติของบริษัทอีสต์เอเชียติก
ที่เข้ามาสัมปทานป่าไม้ในเมือง
แพร่ ต่อมาที่ทำการบริษัทใช้เป็นโรงเรียน
ป่าไม้ สอนวิชาการทำป่าไม้ให้กับคนไทย
*พิพิธภัณฑ์การป่าไม้ ศูนย์ฝึกรบที่ 1
แพร่*

บทบาทของมิชชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน
มิชชันในล้านนา ทั้งด้านการศึกษา ศาสนาและ
การแพทย์
หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ จ. เชียงใหม่

โปสเตอร์หนังเก่าๆ เครื่องฉายหนังรุ่นเก่า
และลีลาการพากย์หนังที่น่าประทับใจของ
คุณมานิตย์ วรรณิตร
**พิพิธภัณฑ์หนังกลางแปลง (ศูนย์อนุรักษ์
ภาพยนตร์ย้อนยุค) จ.ลำปาง**

เชือกป้อ ข้าว ตะกรุด เลื่อยยันต์ คือข้าวของจำเป็น
ในการต้อนรับวัวควายไปขายที่เมืองลา ประเทศ
พม่า ของทหารวัวต่างบ้านไหล่หิน
พิพิธภัณฑ์วัดไหล่หินหลวง จ.ลำปาง

ท.ทหารอดทนชนปืนกลมาให้ชม
และบอกเล่าเรื่องราวของบ้านป่องนักษ์
ที่สร้างขึ้นเป็นที่ประทับของ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เมื่อ พ.ศ.
2469

**พิพิธภัณฑ์มณฑลทหารบกที่ 32
(บ้านป่องนักษ์) จ. ลำปาง**

หมวกกะโล่ของคหบดี รองเท้าก๊อบแก๊ป
ไบซ์ซี่เกวียน ไบรซ์ซูปการ มีให้ชมที่
พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง จ.เชียงใหม่

เรื่องราวของการศึกษาในล้านนาที่เชื่อมโยงและ
ปรับเปลี่ยนไปตามสังคม การเมือง
ไฮง์เรียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา
จ. เชียงใหม่

สมุดบันทึกเหตุการณ์วันทีกบฏเงี้ยวเข้าไปใน
พะเยา และเสื้อผ้าของปู่แสนผิวที่ถูกประหาร
เพราะถูกเข้าใจว่าสมรู้ร่วมคิดกับกบฏเงี้ยว
หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ จ. พะเยา

เรื่องราวของกบฏเงี้ยวเมืองแพร่ ถูกเล่าผ่าน
สื่อยันต์ และภาพถ่ายเก่า
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโกลดผ้าโบราณ
จ. แพร่

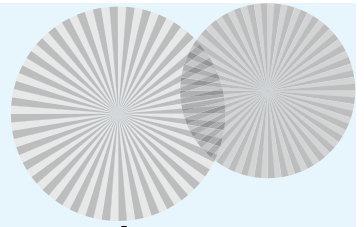

แม้จะไม่มาร่วม
ออกบฏ แต่สืฝัด
โบราณ ถึงฟาด
ข้าว ถึงตวงข้าว
ทะนาน ตัว ฯลฯ
ที่มาร่วมสร้างบรรยากาศโรงสีข้าว
โบราณได้รับแรงกาย แรงใจ และข้าวของ จาก
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดท่าพูด จ. นครปฐม

ศูนย์มานุษยฯ และเพื่อนชาวพิพิธภัณฑ์
ขอกราบขอบคุณด้วยหัวใจคะ

ปัญญาสยาม

จริงๆ แล้ว นิทรรศการของแต่ละพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในชุมชนขนาดราว 3 x 3 เมตร ในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นครั้งที่ 2 เป็นเพียงแค่น้ำจิ้ม ที่จะชวนชวนผู้ชมให้ตามไปรับประทานอาหารจานหลักอย่างเต็มอิ่มในพิพิธภัณฑ์จริงๆ อย่างน้อยที่สุดในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ครั้งนี้ บิวก็เสวนาหลากหลายข้อ ที่เกี่ยวเนื่องกับประเด็นใหญ่ๆ ที่พิพิธภัณฑ์นำมาเสนอ เพื่อเสริมความรู้อีกชั้นหนึ่งให้กับผู้เข้าชมงาน

ชีวิตผู้เขียนในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ ส่วนใหญ่จะสถิตอยู่ในหอประชุมใหญ่ อันเป็นเวทีจัดเสวนา จึงได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการให้ช่วยเขียนเรื่องเกี่ยวกับเสวนา สามสี่วันที่ได้ฟังความรู้จากวงเสวนา ทำให้ผู้เขียนฉุกคิดได้ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในยุคสยามใหม่หรือตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมานั้น ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินรับมือหรือนำพาตัวตนเข้าไปสู่ความเปลี่ยนแปลง แตกต่างกันไปตามปัญหาและเงื่อนไขที่เผชิญ บางกรณีผู้คนเรียนรู้ที่จะปรับตัววิทยาการใหม่ๆ บางท้องถิ่นเกิดแรงปะทะระหว่างเก่ากับใหม่นำไปสู่ความขัดแย้ง เป็นต้น

เสวนาสถาน ที่โหมโรงด้วย ดนตรีฝรั่ง ในท้องถิ่นสยาม ซึ่งคุณหมอพูนพิศ อมาตยกุล และวิทยากรร่วมอีกสองท่านได้ช่วยกันย้อน

ประวัติศาสตร์ให้เห็นว่า ดนตรีฝรั่งที่เข้ามาเผยแพร่ในบ้านเรานั้น มาพร้อมกับมิชชันนารี ตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว แรกเริ่มพวกหมอสอนศาสนาจะขับทภาวนาพิธีกรรมและบทเพลงเป็นสื่อเพื่อเข้าถึงคนท้องถิ่น แต่คนเข้ารับศาสนาคริสต์ไม่ใช่คนไทย มักจะเป็นคนจีนและญวนที่เข้ามาค้าขายและตั้งรกรากในไทย จุดพลิกผันที่ทำให้เมลิ็ดพันธุ์ดนตรีตะวันตกแพร่หลายขจรขยายไปทั่วทุกหัวระแหงในยุคสยามใหม่ ก็เนื่องมาจากการสอนดนตรีและขับร้องในโรงเรียนแบบตะวันตกทั้งในกรุงเทพฯ และตามหัวเมืองเช่น ร.ร.อัสสัมชัญ ร.ร.ปรีณสวอแยลส์ เชียงใหม่ ร.ร.หัวหินวิทยาลัย ฯลฯ บทเพลงไทยแต่ขับร้องในแบบตะวันตกเป็นความรื่นรมย์แบบใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เป็นตัวอย่างของการเปิดรับและปรับใช้กระบวนการวัฒนธรรมที่มาจากข้างนอกให้เข้ากับสังคม

วงเสนาว่าด้วยเรื่องหมอช้าง
เผยให้เห็นถึงความเชื่อและวิถีของหมอ
ช้างชาวกูย ในจังหวัดสุรินทร์ เมื่อกว่า
ศตวรรษที่แล้ว สะท้อนภูมิปัญญา ความ
สามารถของชาวกูยในการจับช้าง การจะ
เป็นหมอช้างมิใช่ว่าเพียงใช้ปัญญาความ
สามารถเฉพาะบุคคล แต่ต้องเป็นไปตาม
ระบบ ข้อปฏิบัติและเงื่อนไขสารพัด จะว่าไปแล้ว
ในการเลื่อนชั้นหมอช้างจากระดับต่ำสุดไปสู่
หมอช้างที่ผู้คนเคารพนับถือ ถือเป็นภูมิปัญญา
การจัดระเบียบสังคมของชาวกูยในอดีต

ในยุครัฐชาติที่เส้นแบ่งเขตแดนก่อรูป
นำมาสู่การประกาศปิดชายแดนไทย-กัมพูชา
และรัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าสงวน
และคุ้มครองสัตว์ป่า ทำให้การจับช้างป่ากลายเป็น
สิ่งผิดกฎหมายและมีอันต้องยุติลง ความ
เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสมัยใหม่ไม่ได้ส่งผลเฉพาะ
ภูมิปัญญาเรื่องการจับช้างและพิธีกรรมต่างๆ เกี่ยว
กับช้างที่ค่อยๆ สูญไป แต่ทว่ายังมีผลต่อเศรษฐกิจ
และการจัดระเบียบสังคมของชาวกูย เมื่อชาวกูย
รุ่นหลังๆ ไม่มีโอกาสที่จะได้เป็นหมอช้าง ระบบ
ระเบียบในการขัดเกลาคณรู้นลูกรุ่นหลานผ่าน
พิธีกรรมการเป็นหมอช้าง จึงหมดความหมาย
ไปด้วย เด็กวัยรุ่นในหมู่บ้านไม่ค่อยเชื่อฟัง

ผู้อาวุโส ช่าง สัตว์ใหญ่ที่เคยเป็นสิ่งแสดงเกียรติของครอบครัวกลายเป็นช้างเร่ร่อนขอทานในเมือง เป็นวิกฤตทางสังคมที่ชาวภูเก็ตกังวลและต้องใช้สติปัญญา ร่วมกันในการหาทางออก

เหตุการณ์กบฏเงี้ยวเมืองแพร่ เมื่อปี พ.ศ. 2445 เล่าสืบกันมากกว่าศตวรรษในสังคมไทย ว่า เงี้ยวเป็นกบฏและเป็นผู้ร้ายในสายตาของรัฐ ส่วนกลาง ในวงเสวนา “เขาหาว่าเงี้ยวเป็นกบฏ?”

อ.ภูเดช แสนสา ตั้งข้อสังเกตต่อเรื่องกบฏเงี้ยวไว้หลายประการ อาทิ เหตุใดจึงจะจงใจว่าเงี้ยวกบฏ ทั้งที่ขณะนั้นมีกลุ่มชนต่างๆ เข้าร่วมก่อการกบฏด้วย เหตุใดจึงต้องระบุว่าเป็นกบฏเงี้ยวที่เมืองแพร่ ทั้งที่จริงแล้วจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ ไม่ได้อยู่ในเมืองแพร่ เหตุใดเจ้านายเมืองแพร่จึงได้ชื่อว่าเป็นกบฏทั้งๆ ที่เจ้านายเมืองอื่นๆ ก็เคยทำเรื่องทำนองเดียวกันนั้น นอกจากนี้พระมหาโยธินฐานิสสร แห่ง

วัด ศรี โคม คำ

จ.พะเยา ยังนำเสนอบันทึกของพระยาศรีวิราชวรานุญาที่เล่าเรื่องปู่แสนผิวนคนเงี้ยวที่ถูกข้อหา กบฏ ซึ่งคนท้องถิ่นตีความว่า ปู่แสนผิวนเป็นเหยื่อทางการเมือง

การหันกลับมาทบทวนและตั้งคำถามกับประวัติศาสตร์กระแสหลัก ของทั้งนักวิชาการและคนท้องถิ่น แม้จะเกิดขึ้นหลังเหตุการณ์กว่า 100 ปี แต่สะท้อนความกล้าหาญทางปัญญาของคนท้องถิ่น ที่พยายามก้าวข้ามวงประวัติศาสตร์กระแสหลักที่เล่าเรื่องตนเองแต่เพียงอย่างเดียว และยังทำให้เราเห็นถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้ เรื่องราว ประวัติศาสตร์ และความทรงจำของคนในท้องถิ่น ที่อาจจะก่อให้เกิดคำถามใหม่ๆ ในแวดวงประวัติศาสตร์หรือที่เกี่ยวข้อง

ที่ผู้เขียนเล่ามา เป็นเพียงน้ำจิ้มอีกถ้วย ยังมีรายละเอียดและวงเสวนาอื่นๆ ที่น่าประทับใจอีกมาก อาทิ วิถีชีวิตเปอร์านากัน แรกมีในสยาม นายฮ้อยพ่อค้าชาวอีสาน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 5 ฯลฯ ผู้อ่านที่สนใจ สามารถชมขอมติโอการเสวนาได้ที่ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร สอบถามโทร. 02-8809429 ต่อ 3607

ช่วงม่วนใจ๋

เมื่อพูดถึงงานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นตอน “สยามใหม่” แล้ว หลายคนอาจคิดว่างานนี้ก็คงจะหนีไม่พ้นตุ๊กโต๋ ข้าวของคร่ำคร่ำ แลคนแก่ๆ มาเล่าเรื่องราวแสนน่าเบื่อของตัวเองซ้ำไปซ้ำมา แม้แต่ตัวผู้เขียนเองก็สารภาพว่าแอบคิดแบบนี้อยู่หลายครั้งเช่นกัน

อย่างไรก็ดี เมื่อถึงวันงานจริง ผู้เขียนก็ต้องพบว่า สิ่งที่เคยคิดไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะแม้ในงานจะยังคงมีข้าวของเก่าในตู้โชว์ แต่ก็มีของเก่าประเภทที่เราสามารถจับต้องและ “เล่นได้” อยู่ด้วยมากมายหลายชิ้น รวมทั้งเรื่องราวที่เหล่าชาวพิพิธภัณฑสถานนำมาเล่านั้น นอกจากจะเป็นเรื่องราวใกล้ตัวอย่างที่ไม่เคยนึกถึงมาก่อนแล้ว ชาวพิพิธภัณฑสถานก็เล่าเรื่องราวของตนได้อย่างมีชีวิตชีวา รวมทั้งทางผู้จัดก็ได้เตรียมเวที “ช่วงม่วนใจ๋” ไว้ที่บริเวณโถงชั้น 4 โซนพิพิธภัณฑสถานเหนือ เพื่อให้เป็นเวทีถ่ายทอดประสบการณ์และเรื่องราวของชาวพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ผ่านลีลาการแสดงศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้ผู้ชมได้สัมผัส ได้ดู ได้เรียนรู้ และได้สอบถามกันอย่างใกล้ชิด

การแสดงที่เตรียมไว้ผ่านการคัดเลือกมาจากผู้จัดอย่างพิถีพิถัน เช่น การแสดงละครล้อชอ ซึ่งและนาฏศิลป์ล้านนาโดยโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา จ.เชียงใหม่ การแสดงดนตรี

ล่อเกี้ยว (ดนตรีจีนแต่จื๊ว) โดยพิพิธภัณฑสถานบางหลวง จ.นครปฐม การแสดงดนตรีและนาฏศิลป์อีสาน โดยพิพิธภัณฑสถานเมืองมหาสารคาม จ.มหาสารคาม การแสดงดนตรีโปงลางเด็ก โดยนักเรียนจากโรงเรียนวัดลำเหย จ.นครปฐม การแสดงดนตรีของพี่น้องกะเหรี่ยง จากบ้านไล่โว่ จ.กาญจนบุรี และการรำกริช โดยครูตีพะลี จากพิพิธภัณฑสถานบ้านตะไละหะล่อ จ.ยะลา

นอกจากการแสดงแล้ว ช่วงม่วนใจ๋ยังทำหน้าที่เป็นลานเสวนาและสาธิตซึ่งล้วนมีรายการน่าสนใจ เช่น การสาธิตเขียนอักษรและตัวยันต์ โดยพิพิธภัณฑสถานเพื่อการศึกษา วัดหนังราชวรวิหาร กรุงเทพฯ รายการนั้นนอกจากจะเล่าความเป็นมาตลอดจนตำนานความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่เอี่ยมวัดหนังซึ่งเป็นพระอาจารย์ทางธรรมที่รัชกาลที่ 5 ทรงเลื่อมใสศรัทธามากที่สุดรูปหนึ่งแล้ว ยังได้สาธิตการเขียนตัวยันต์ตลอดจนอธิบายความหมายของคาถาต่างๆ ซึ่งมักเป็นที่คุ้นหูของผู้ชมทั่วไปให้ได้เข้าใจ

อีกรายการหนึ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กันคือ คุยกับหนังชายยาและสาริตการพากย์หนัง โดย คุณมานิตย์ วรจักร พิพิธภัณฑสถานกลางแปลง จ.ลำปาง กล่าวได้ว่าความน่าสนใจของรายการนี้ นอกจากจะอยู่ที่การสาริตพากย์หนังแบบเก่าแล้ว ก็อยู่ที่ตัวเรื่องราวประวัติศาสตร์ของทั้งหนังพากย์ และเรื่องราวของหน่วยรถหนังชายยาในครั้งอดีต คุณมานิตย์ไม่ลืมที่จะเล่าบรรยายภาคความเฟื่องฟู ของหนังกลางแปลงชายยาในสมัยก่อนเท่านั้น หากแต่ยังได้สาริตการพากย์หนังแบบหนังชายยา ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการพากย์หนัง ในโรงให้ได้ชม เป็นที่สนุกสนานของผู้ชมอีกด้วย

รายการสุดท้ายที่จะขอกล่าวถึงในที่นี้ก็คือ เสียงเรียกจากเขาควาย รายการนี้เกิดขึ้น จากความฟ้องกันอย่างบังเอิญของคนสองกลุ่ม

ภาษาต่างวัฒนธรรม นั่นคือชาวกวยจับช้างจากเขตอิสานใต้ (ห้องภาพเมืองสุรินทร์) กับชาวประมงบ้านขุนสมุทรจีน จ.สมุทรปราการ (พิพิธภัณฑสถานบ้านขุนสมุทรจีน) ที่ต่างก็ใช้เขาควาย เป็นเครื่องเป่าสัญญาณการจับสัตว์ (ช้าง/ปลา) โดยมีชุดสัญญาณที่คล้ายคลึงกันอย่างน่าอัศจรรย์ใจไม่ว่าจะเป็นสัญญาณการเป่ารวมพล สัญญาณเมื่อกลับถึงบ้าน ฯลฯ นอกจากนี้จะพูดคุยเปรียบเทียบความเหมือนแล้ว ผู้ฟังยังได้ทราบเรื่องราวน่าประทับใจของการจับปลาในอดีต ที่ได้ฟังจากผู้ขึ้นเวทีเล่าให้ฟังถึงขั้นว่า ก่อนหน้ายุคที่เรือประมงจะติดเครื่องมือค้นหาปลาอิเล็กทรอนิกส์ได้ก่งสมัยก่อนจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีหาและแยกแยะประเภทฝูงปลาให้ได้เพียงแค่ว่าปลา ปลา รวมทั้งยังได้ฟังเรื่องราวน่าตื่นเต้นจากประสบการณ์ตรงของหมอช้างตอนจับช้างป่าและภาพบรรยากาศของป่าเขาในอดีต เมื่อครั้งที่ปายังเชื่อมติดกันเป็นดงทึบ

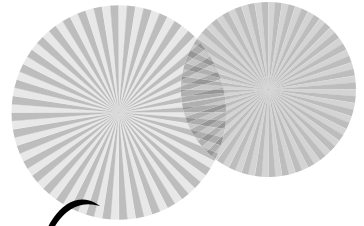
หนาแน่น ไม่ได้มีกำแพงเส้นแบ่งประเทศเหมือนในปัจจุบัน

แม้ช่วงเวลานี้จะเป็นแค่เพียงเวทีเล็กๆ ที่เลือกนำเสนอเรื่องราวของเพียงไม่กี่พิพิธภัณฑสถาน แต่ผู้เขียนก็เชื่อว่า น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีของความพยายามปลูกชีวิตให้กับทั้งข้าวของและชาวพิพิธภัณฑสถาน ทำให้พิพิธภัณฑสถานมีชีวิตชีวาขึ้นจริง ไม่ใช่แค่เพียงคำพูดสวยหรู นอกจากนี้หากมองเวทีช่วงเวลานี้ในฐานะที่เป็นสื่อการเรียนรู้ก็คงต้องกล่าวว่า ไม่ใช่แค่เพียงผู้ชมเท่านั้นที่เรียนรู้จากชาวพิพิธภัณฑสถาน หากแต่ชาวพิพิธภัณฑสถานยังได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และที่สำคัญยังได้เรียนรู้จากผู้ชมอีกด้วย นี่เองที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการขับเคลื่อนกระบวนการทำพิพิธภัณฑสถานอย่างมีพลังและเป็นธรรมชาติ

พบกันใหม่ในงานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานครั้งที่ 3 ในอีกสองปีข้างหน้า สวัสดีครับ

ชีวิตหนังกลางแปลง

“บรรยากาศมืด... เย็น... มีเพียงแสงสว่างจากจอภาพยนตร์ เป็นบรรยากาศที่คุ้นชิน

สำหรับนักชมภาพยนตร์ทั่วไป แต่สิ่งที่แปลกไปสำหรับ “วิถีสยาม”

ในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2 ก็คือแสงไฟสว่างตรงหน้าจอ

ที่ส่องไปยังฉายวัยกลางคนจนกำลังทำหน้าที่พากย์หนังสดๆ บริเวณหน้าจอภาพยนตร์”

ถึงแม้ว่า นี่จะไม่ใช่วรรยากาศที่เหมือนจริง
นักสำหรับนักพากย์อย่าง คุณมานิตย์ วรรณ
เจ้าของพิพิธภัณฑ์หนังกลางแปลง ศูนย์อนุรักษ์
ภาพยนตร์ย้อนยุค อ.จาง จ.ลำปาง ผู้ทำงาน
พากย์หนังมาตั้งแต่วัยหนุ่ม แต่คุณมานิตย์ ก็
ยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เขาจะได้ใช้ความสามารถการ
พากย์หนัง พากย์สดๆ ให้กับผู้ชมงานเทศกาล
พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้ชมและฟัง ด้วยเห็นว่ารูปแบบ
การพากย์หนังแบบนี้ไม่มีให้เห็นกันแล้วใน
ปัจจุบัน

ผู้ชมงานหลายคนอาจรู้สึกแปลกสำหรับการ
พากย์หนังสด แต่หลายคนกลับมองว่าการพากย์
หนังสดเป็นสิ่งที่ร่วมสมัยในช่วงอายุของพวกเขา
เขา โดยเฉพาะผู้ชมงานที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป
สำหรับภาพยนตร์ที่ฉายในปัจจุบันจะประกอบ
ไปด้วยภาพและเสียง ซึ่งขั้นตอนการบันทึกเสียง

จะเริ่มไปพร้อมๆ กับการถ่ายทำภาพยนตร์ นั่นคือ
ถ่ายทำในระบบเสียงในฟิล์ม แต่สำหรับ
ภาพยนตร์ไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2490 - 2515 การ
ถ่ายทำในระบบเสียงในฟิล์มต้องมีการลงทุนและมี
ขั้นตอนมากมาย การถ่ายทำภาพยนตร์ไทยในช่วง
นี้จึงเป็นการถ่ายทำโดยให้ตัวแสดงพูดไปตามบท
แล้วจึงมีการพากย์เสียงอีกครั้งเพื่อลดขั้นตอนและ
ต้นทุนการผลิต ด้วยเหตุนี้ภาพยนตร์ไทยในช่วงนี้
จึงต้องใช้นักพากย์ พากย์เสียงให้กับภาพยนตร์
ซึ่งคุณมานิตย์ วรรณ คือผู้พากย์หนังคนหนึ่ง ที่มี
ความเกี่ยวพันกับภาพยนตร์ไทยในหลายบทบาท
ตั้งแต่เด็กที่มีโอกาสได้พากย์หนังแบบตลกกระได
พลอยโจน จนถึงปัจจุบันเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์
หนังกลางแปลง จ.ลำปาง

ในวัยเด็ก คุณมานิตย์ก็เกี่ยวพันกับภาพยนตร์เพราะ
เป็นหลานของเจ้าของโรงภาพยนตร์ในจังหวัด

ยโสธร ทำให้เขาคลุกคลีกับธุรกิจภาพยนตร์ ตั้งแต่การเขียนป้าย การหาโฆษณาหนัง และการพากย์หนัง จนเมื่อถึงวันหนึ่ง นักพากย์คนหนึ่งในที่มพากย์ไม่สบาย คุณมานิตยจึงมีโอกาสในการพากย์หนังครั้งแรก

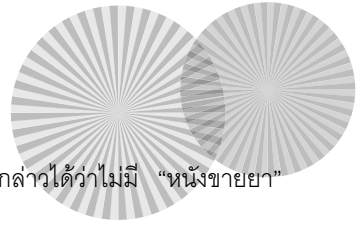
“บั้งเอิญช่วงหนึ่งนักพากย์ไม่สบาย ไม่สามารถพากย์ได้ ผมก็บอกเขาว่า พากย์ไม่ได้ไม่เป็นไร ผมพากย์ให้ก็ได้ จำได้ว่าหนังเรื่องแรกที่พากย์คือ แม่เฒ่าพระโขนง พอตีผมยังหนุ่มยังแน่นเสียงยังดีอยู่ ปรากฏว่าพากย์มันยิ่งกว่าตัวจริงอีก ก็เลยเริ่มมัน”

จากจุดเริ่มต้นแบบไม่ได้ตั้งใจ บวกกับสภาพแวดล้อม จากความสนุกตอนแรกกลับกลายเป็น

เป็นการหลงเสน่ห์ของการพากย์ภาพยนตร์โดยไม่รู้ตัว จึงทำให้คุณมานิตยพากย์ภาพยนตร์เรื่อยมากกว่า 10 ปี เมื่อถึงจุดหนึ่ง คุณมานิตยมองว่าการพากย์ในโรงภาพยนตร์เริ่มเป็นสิ่งที่จำเจ ด้วยสภาพแวดล้อมของห้องพากย์ ที่มีลักษณะแคบจำกัดเนื้อที่ และไม่ได้เจอกับคนดูภาพยนตร์ คุณมานิตยจึงเริ่มมองหางานพากย์แบบไม่จำเจ นั่นคือ การอยู่หน่วยโฆษณาของ บริษัท ไอศกรีม (เด็กเฮงหยู) จำกัด

“การพากย์ในโรงภาพยนตร์ก็จะปิดทึบ มองไม่เห็นใคร เราพากย์ในห้องพากย์ พอคนดูเขาก็กลับบ้าน แต่ที่นี้ การพากย์กลางแปลงมันมีบรรยากาศ เพราะกลางแปลงเรานั่งพากย์กลางผู้ชม คนเยอะๆ เห็นเราคนเยอะๆ มองหน้าเรา ล้อมเรา เราทำเสียงโน้นเสียง

นี่ก็ตั้งใจ เหมือนเป็นดารา เราก็ตั้งใจบรรยายภาคตรงนั้น” หลายท่านอาจนึกภาพไม่ออกว่า “หน่วยโฆษณา” เป็นอย่างไร แต่หากเราเรียกว่า “หนังขายยา” คงทำให้ผู้อ่านหลายท่านร้องอ๋อ เพราะหน่วยโฆษณาของบริษัท ไอสลดสภา (เด็กเฮงหยู) จำกัด ก็คือ การเร่ขายภาพยนตร์ตามต่างจังหวัด และจะใช้โอกาสในช่วงของการพักชมภาพยนตร์โฆษณาขายยาของบริษัท ซึ่งการทำงานตรงนี้คุณมานิตย์มองว่าต้องใช้เทคนิค และชั้นเชิงพอสมควรทีเดียว

“มันก็ทำให้เราเรียนรู้ว่า ทำไมธุรกิจขายตรงมันขายได้ ธุรกิจขายยานี้มันฟังแล้วเคลิ้ม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้พากย์ด้วย บางทีคนฟังจะเรียกเราว่าคุณหมอ บางคนบอกว่า “โอ๊ยไม่ต้องกินยาหรอก แค่นี้ก็หายแล้ว” มันครบกระบวนการครับ”

ประสบการณ์การทำงานที่บริษัท ไอสลดสภาเด็กเฮงหยู ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยชีวิต สำหรับคุณมานิตย์ทีเดียว เพราะไม่เพียงจะเป็นที่ที่ให้คุณมานิตย์ได้ทำงานการพากย์ภาพยนตร์ที่ตัวเองรักเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ทำให้คุณมานิตย์ได้เรียนรู้ศาสตร์อื่นๆ ไปด้วย เช่น การพูดจาโฆษณาขายยาระหว่างการฉายหนัง และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการระหว่างกาไปฉายหนังในแต่ละที่ แต่ที่สำคัญที่สุด ยังเป็นจุดเริ่มต้นให้คุณมานิตย์ได้แรงบันดาลใจในการทำพิพิธภัณฑน์หนังกลางแปลง หลังจากถึงยุคที่สื่อภาพยนตร์ในรูปแบบของวิดีโอเทป และภาพยนตร์แผ่น เข้ามามีบทบาท จึงทำให้หน่วยโฆษณาของบริษัทไอสลดสภา

ต้องยุบหน่วย จนกล่าวได้ว่าไม่มี “หนังขายยา” อีกต่อไป

“ทำไอสลดสภาจนถึงปี 2530 หนังขายยาก็กเริ่มลดน้อยลง เริ่มอืดตัว จาก 60 หน่วย เหลือ 30 หน่วย เหลือ 10 หน่วย จนปัจจุบันไม่เหลือแล้ว เพราะหนังเริ่มลงในวิดีโอเทป และแผ่น CD ส่วนไอสลดสภาก็หันทำการตลาดในรูปแบบของการจัดคอนเสิร์ต ผมมองอนาคตข้างหน้า อายุก็มากแล้วมีครอบครัวมีลูกเล็กๆ ตอนนั้นมีเงินก้อนอยู่ก็เลยเฝื่อนว่าจะเป็นเจ้าของบริการหนัง รับงานหนังกลางแปลง ก็เลยออกจากไอสลดสภา มาตั้งบริษัทหนังกลางแปลง เผอิญช่วงนั้นเศรษฐกิจเริ่มซบเซา และหนังกลางแปลงเริ่มเสื่อม ทำให้ไปได้ไม่ค่อยสวย เมื่อหมดยุคหนังกลางแปลงก็เก็บอุปกรณ์ทั้งหมดไว้เฉยๆ ความผูกพันกับโรงหนังเลยทำเป็นโรงหนังจำลองขึ้นมา เพราะคิดถึงอดีต ซึ่งก็คือพิพิธภัณฑน์หนังกลางแปลง ตั้งขึ้นในปี 2530 จนทุกวันนี้”

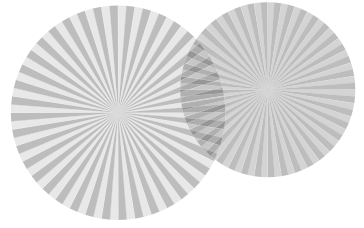
หากมองในแง่ของการทำงาน คนเราจะโชคดีเพียงใดที่ได้ทำงานในสิ่งที่ตัวเองรักมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นวัยทำงาน จนเข้าสู่วัยเกษียณก็ยังอยู่ในบรรยากาศของสิ่งที่ตัวเองรัก คุณมานิตย์คือคนหนึ่งโชคดีคนนั้น ที่ได้ทำงานการพากย์ภาพยนตร์ ตั้งแต่วัยหนุ่มเรื่อยมา จนเข้าสู่การเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑน์หนังกลางแปลง ที่รวบรวม จัดแสดงเครื่องใช้ในการพากย์ตั้งแต่บทภาพยนตร์ เครื่องฉายจอหนัง และการได้เล่าเรื่องการพากย์ภาพยนตร์ให้กับผู้คนที่มาชมในพิพิธภัณฑน์ของตนเอง

ในปีพ.ศ.2553 คุณมานิตย์ มีโอกาสเข้าสู่บรรยากาศที่ตนเองคุ้นเคยมาตลอดอีกครั้ง บรรยากาศที่คุณมานิตย์เคยบอกว่า ทำให้ตัวเองรู้สึกเหมือนเป็นดารา นั่นคือ บรรยากาศ “วิกสยาม” สถานที่ที่การจัดแสดงการพากย์หนังสด ในงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นครั้งที่ 2 ถึงแม้ว่าบรรยากาศใน “วิกสยาม” จะไม่เหมือนกับการฉายหนังขายยาในสมัยก่อน แต่ตลอดเวลาที่คุณมานิตย์ได้สวธิตการพากย์หนังสดให้กับกลุ่มเยาวชน และผู้ชมที่มาชมงานเทศกาลฯ ได้รับชม เสียงหัวเราะชอบใจของผู้ชม คงเป็นเสียงที่ทำให้คุณมานิตย์ทราบดีว่า บรรยากาศการพากย์หนังเมื่อ 30 กว่าปีก่อน ได้กลับมาอีกครั้ง ถึงแม้จะไม่ใช่วัฒนที่โล่งแจ้งแบบหนังกลางแปลงก็ตาม

รู้จัก “สยามใหม่” ผ่านใบงานและกิจกรรม

“... หา.. วันนี้เด็กจะมาดูงานพันกว่าคน...” “... พี่พูดเล่นใช่ไหม?...” “...ขอเด็กอนุบาลได้...” เสียงอุทานของพี่เลี้ยงเด็กบอกท่าทางสยองของพวกเขา หลังรู้จำนวนเด็กนักเรียนที่พวกเขาต้องรับมือ ในฐานหัวหน้า (พี่เลี้ยง) เด็กทั้งหลายก็อาจจะเห็นใจพวกเขาที่ต้องทำงานหนักอยู่ไม่น้อย

กว่า 6 วันของงานเทศกาลฯ เราต้องรับมือกับกองทัพนักเรียนกว่าห้าพันคนที่เข้ามาในงาน ทุกเช้าอาสาสมัครที่มีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเด็ก จะรอรับน้องจากโรงเรียนต่างๆ ตั้งแต่ประตูทางเข้าศูนย์ฯ เพื่อแบ่งกลุ่ม แจกใบงาน ตั๋วรถไฟ และทำความเข้าใจกับพี่เลี้ยงของตัวเอง แต่เนื่องจากเด็กนักเรียนมีทุกวัย ทุกชั้น จึงต้องจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับน้องในแต่ละกลุ่ม และอธิบายเงื่อนไข ข้อควรระวัง และข้อควรปฏิบัติต่างๆ สำหรับแนวคิดในการนำชมงานคือ “รถไฟ” ที่ถูกใช้เป็นตัวกลางในการพาน้องๆ ไปเรียนรู้ สิ่งต่างๆ ภายในงาน ก่อนออกเดินทาง (เข้าชมงาน) เราจะได้ยินเสียง “...ป๊น ป๊น... จิกจิก จิกจิก...” เป็นประจำ ซึ่งเสียงก็จะดังมากถ้าเด็กๆ มีอายุน้อยๆ ทีมงานและหมู่พี่เลี้ยงแอบแบ่งน้องออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ (ตั้งชื่อให้ว่า)

“กลุ่มลูกเจี๊ยบ” น้องน้อย... เด็กอนุบาล จนถึงเด็กประถม 3 เป็นกลุ่มที่พี่เลี้ยงเด็กชอบมากที่สุด เพราะน้องจะทำทุกอย่างตามที่พี่เลี้ยงบอก

ใบงาน “สยามใหม่จากมุมมองหนูๆ” และตั๋วรถไฟ

หรือชี้ชวนให้ดู น้องได้รู้จักกับสยามใหม่ ผ่านคำบอกเล่าของพี่เลี้ยงและข่าวของจากพิพิธภัณฑ์ โตขึ้นมาน้อย กลุ่ม “ลูกไก่” เด็ก ป. 4 ถึงมัธยมต้น เป็นกลุ่มที่เริ่มแสวงหาตัวเอง อยากเรียน อยากรู้จักกับสยามใหม่ในแบบของตน ด้วยการถ่ายภาพ ทำกิจกรรมที่ศาลาเรียนรู้ (ห้อง 207) ตอบคำถามในใบงาน “สยามใหม่จากมุมมองหนูๆ” และทำแผนที่ความคิด (mind map) ที่บอกเล่าเรื่องราว “สยามใหม่” จากสิ่งที่ตนได้เรียนรู้มาจากภายในงาน

ส่วนพี่ๆ กลุ่ม "ไก่โต้ง" เด็กมัธยมปลาย
ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่เป็นตัวของตัวเองที่สุด พี่เลี้ยง
ไม่ต้อง เตียวน้องเดินเอง น้องกลุ่มนี้ส่วนใหญ่
คุณครูจะให้โจทย์ หรือการบ้านมาอยู่แล้ว น้องจึง
สามารถเดินชมงานได้อย่างสบายใจและมีอิสระ
กับการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

การทำความรู้จักกับสยามใหม่ของน้องๆ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจึงแตกต่างกันไป ตามช่วงวัยและมุมมองเฉพาะบุคคล อีกหนึ่งกิจกรรมที่เป็นที่ชื่นชอบของเด็กๆ รวมถึงคนทั่วไปที่มาชมงานคือ การทำกิจกรรมในห้องศาลาเรียนรู้ ที่มีชาวพิพิธภัณฑ์ผู้ใจดีเป็นวิทยากร แบ่งปันประสบการณ์ เรื่องเล่า และข้าวของได้อย่างน่าสนใจ พร้อมกับสาธิตทำสิ่งประดิษฐ์เล็กๆ น้อยๆ ที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนและชุมชนไม่ว่าจะเป็น การทำเครื่องปั้นกระดาด จากพิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ กิจกรรมว่าวติดลมของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรง สาธิตการแกะสลักลายเครื่องปั้นดินเผา จากพิพิธภัณฑ์บ้านกวนอาม่าน ขณะที่พิพิธภัณฑ์วัดโหลหินหลวง และโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา ชักชวนให้น้องๆ ได้รู้จักกับอักษรล้านนา และการตัดตุ๊กเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่างๆ

เรียนรู้ผ่านบอร์ดนิทรรศการ
ทดลองทำ และการเล่น

ส่วนชาวชุมชนบางหลวง จ.นครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจีน มาบอกเล่าเรื่องราวพร้อม สอนวิธีการเขียนพู่กันจีน ได้อย่างสนุกสนาน เช่นเดียวกับการสาธิตเขียนอักษร ตัวย่นต์ ของ พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา วัดหนังราชวรวิหาร ก็มี ผู้ชมให้ความสนใจเต็มห้อง ขณะที่ กิจกรรมต่อเรือ เรือต่อ ของพิพิธภัณฑ์เรือไทย และพิพิธภัณฑ์เรือ จำลองคลองลัดมะยมก็ได้รับความนิยม ต่อด้วย

วิทยาการใจดีจากศาลาเรียนรู๋

การระบายสีเรือและบ้านป้องกัน ชิงของรางวัล จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทยโบท และพิพิธภัณฑสถานชลทหารบกที่ 32

อีกครั้งกับบททดสอบความใจเย็นกับกิจกรรมตัดกระดาษ ของพิพิธภัณฑสถานบ้านไทยพวนบ้านหลุมข้าว เปลี่ยนกระดาษแบนๆ เป็นดอกไม้ที่สวยงาม ด้วยสิ่งที่เด็กนักเรียนหญิงสมัยก่อนต้องเรียนรู้ กิจกรรมร้อยมาลัย ของโรงเรียนราชินีบูรณะ พร้อมกับปิดท้ายกิจกรรมแสนสนุกกับทีมวิทยาการสุดฮาของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กับกิจกรรมพับตึกยาว นอกจากกิจกรรมในศาลาเรียนรู้แล้ว เด็กๆ ยังสามารถเรียนรู้เรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของยุค

"สยามใหม่" จากมุมมองหนู

นี่แหละ.. ผลงานเรา

สยามใหม่ได้จากภาพยนตร์ที่นำมาฉายภายในงาน พร้อมกับชมวิธีการพากย์หนังสด แบบฉบับหนังชายยา จากคุณมานิตย์ วรรณธร พิพิธภณท์ หนังกลางแปลง ศูนย์อนุรักษ์ภาพยนตร์ย้อนยุค

ทุกพื้นที่ในงานเทศกาลพิพิธภณท์ท้องถิ่นเป็นพื้นที่ของการ “เรียน” และ “รู้” เรื่องราวความเป็นมาของสยามใหม่ ซึ่งทีมงานทั้งหลายตั้งใจจะสื่อให้ผู้ชม รวมถึงเด็กๆ ได้รับทั้งความรู้ และความสนุกสนานกลับไป แต่การทำกิจกรรมกับเด็กจำนวนมากประกอบกับทีมงานก็เป็นมือใหม่ในการจัดกิจกรรมเด็ก ทำให้อาจมีความผิดพลาดจากการทำงานบ้าง ประการสำคัญที่ทุกฝ่ายเห็น

พ้องต้องกันก็คือ “ใบงาน” (สยามใหม่จากมุมมองหนูๆ) ที่แจกให้กับน้องๆ ทุกคนในทุกชั้นเรียน ยังมีเนื้อหาไม่ค่อยสอดคล้องกับการเรียนในโรงเรียน หรือปัญหาพื้นที่จัดงานที่แคบลงไปถนัดตาเมื่อเจอกลุ่มเด็กนักเรียน และทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดภายในงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ทีมงานขอรับไปเป็นบทเรียนในการจัดงานครั้งต่อไป

ถ้าเราเชื่อว่างานเทศกาลพิพิธภณท์ท้องถิ่นเป็นพื้นที่ของการเรียนรู้อย่างอิสระก็เชื่อได้ว่า เด็กๆ ที่มาเที่ยวชมงานคงจะได้รู้จักกับ “สยามใหม่” ในมุมมองของตนที่ไม่เหมือนใคร และเหนือสิ่งอื่นใด คงทำให้เด็กได้รู้จักว่า “ตัวเอง” เป็นใครมากขึ้น

เมื่อต้องมาเป็น “อาสาสมัคร” ช่วยงานเทศกาลฯ

สวัสดิ์ค่ะ ชาวก้าวไปด้วยกันทุกท่าน

ฉบับนี้มาพร้อมกับบรรยากาศของงานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติครั้งที่ 2 ที่เพิ่งผ่านพ้นไป ถ้าท่านใดได้มาชมงาน คงเห็นแล้วว่า มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ความรุ่มรวยอลหม่านมีมากน้อยขนาดไหน ส่วนท่านที่พลาดไปก็มาเก็บตกเรื่องราวได้ในจุลสารฉบับนี้นะคะ ภายในงานนอกจากจะมีชาวพิพิธภัณฑสถานจัดนิทรรศการแล้ว เรายังมี “น้อง” นักเรียน นักศึกษาหลากหลายสถาบันทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดสมัครเข้ามาเป็น “อาสาสมัคร” ช่วยงานเทศกาลฯ ซึ่งงานนี้กับอ้วนมีเด็กในสังกัดมากถึง 113 คน โดยกลุ่มใหญ่สุด 94 คน มีหน้าที่สารพัดอย่าง ส่วนที่เหลือคือน้องๆ ที่มารับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเด็ก คือนำน้องจากโรงเรียนต่างๆ เข้าชมงานและทำกิจกรรม (ขอบอกว่า กลุ่มนี้ “เหนื่อยมาก” ค่ะ... เห็นใจจริงๆ)

นอกจากอาสาสมัครจะมีหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยงเด็ก” แล้ว อาสาบางส่วนก็จะมีหน้าที่อยู่ “ประจำบูธพิพิธภัณฑสถาน” น้องกลุ่มนี้ต้องคอยอำนวยความสะดวกให้กับพิพิธภัณฑสถาน (ที่ตนรับผิดชอบ) ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบของมาจัดนิทรรศการ ระหว่างงานก็ต้องช่วยประสานงานระหว่างชาวพิพิธภัณฑสถานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ดูแลสารทุกข์สุกดิบของผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถาน และบางครั้งก็ต้องเป็นวิทยากรนำชมส่วนวันสุดท้ายต้องช่วยพิพิธภัณฑสถานเก็บของกลับบ้าน (งานนี้ก็หนักนะค่ะ...)

ส่วนน้องอาสาสมัครคนอื่นๆ ก็จะกระจายตัวอยู่ตามเวที ลานกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่สนามหญ้า (การแสดงและการละเล่น) วิถีสยาม (พายุและฉายภาพยนตร์) ศาลาเรียนรู้ (กิจกรรมสารคดี) และช่วงม่วนใจ๋ (เวทีการแสดงพื้นบ้าน) อาสากลุ่มนี้จะคอยอำนวยความสะดวกให้กับวิทยากร คณะนักแสดง จัดเวที พร้อมทั้งเรียกคนดู (งานนี้ก็ยากเหมือนกันค่ะ)

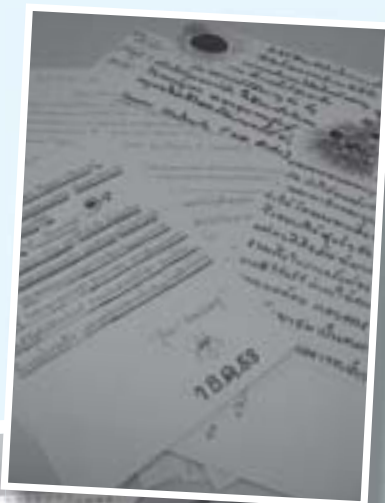
คราวนี้กับอ้วนขออนุญาตนำข้อความบางส่วนของน้องอาสา มาให้อ่านนะค่ะ ดูซิว่าเขาคิดกับการทำงานครั้งนี้้อย่างไรบ้าง

“... รู้สึกดีมากที่ได้มาทำงานที่นี่ วันแรกๆ ที่มาทำงานรู้สึกว่ามันน่าเบื่อมากที่ต้องอยู่ประจำบูธจนแทบไม่ได้กระดิกตัวไปไหน แต่พอทำไปได้ประมาณ 2 - 3 วันก็เริ่มสนิทสนม เริ่มพูดคุยกับเจ้าของบูธมากขึ้นก็เริ่มรู้สึกว่า ไม่น่าเบื่อเท่าที่คิดอีกต่อไป เมื่อสนิทคุ้นเคยอาสาสมัครก็ได้รับความไว้วางใจให้เป็นวิทยากร และเริ่มมีการแบ่งส่วนให้อาสาได้ช่วยแบ่งเบาหน้าที่การบรรยายบ้าง ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มพูนความรู้ไปในตัว

หลังจากบทสนทนาทักทายเริ่มต้นก็ทำให้พบว่า มิตรไมตรีดีๆ สามารถเริ่มต้นได้แค่ “เปิดปาก” และ “เปิดใจ” ทั้งที่ก่อนหน้านี้มีความรู้สึกว่าการทำไม่หลงพอลูกโลกกันจัง ! แต่พอวันถัดๆ มาได้พูดคุยมากขึ้น หลงพอก็เริ่มเอาชนะมาแจก เริ่มมีการเข้ามาของลูกโลกเคียง มีการ

จดหมายจากน้องอาสา

ผู้คนที่มิจิต "อาสา"

ตัด ติด เสริม...นิทรรศการ

เป็นวิทยากรนำชมบางเวลา

สนุกहरราชกับ "กิจกรรมเด็ก"

อีกหน้าหนึ่งก็คือ "พี่เลี้ยงเด็ก"

แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันมากขึ้น จนเมื่อวันสุดท้ายของการทำงานก็รู้สึกว่ นี่มาถึงวันสุดท้ายแล้วหรือ!! ยังอยากทำงานอยู่เลย ทุกคนมีมติจิตใจกันอย่างไม่น่าเชื่อ ทั้งๆ ที่รู้จักกันได้ไม่นาน แต่ผูกพันกันเหมือนว่ เป็นครอบครัวเดียวกัน...” (อาสาประจำภาคกลาง) ... ดีใจที่งานเทศกาลทำให้น้องรู้สึกเช่นนี้ได้

“...งานพิพิธภัณฑครั้งนี้สนุกมากและเมื่อยมากๆ หนูประจำอยู่วิคสยาม ยืนอยู่หน้าโรงหนัง... ทำงานวิคสยามหนูไม่ได้ดูพากย์หนังเลย T_T ” (อาสาประจำวิคสยาม) ... โอ้ น้องจำ... พี่เองก็ไม่ได้ดูเหมือนกันจำ...

“... จากการทำงานที่ศูนย์ฯ รู้สึกประทับใจมากค่ะ กับข้าวอร่อย พี่ๆ Staff ก็ใจดี งานเผ้าบุธสนุกดีค่ะ แต่วันหลังๆ งานน้อยไปนะ สบายเกินเลยถูกเกณฑ์ไปเลี้ยงเด็ก !!! หนูว่า งานเลี้ยงเด็กนี้ยากมากนะ อยากให้คัดอายุเด็กให้พอดีๆ แบบว่า วัยอนุบาลก็เด็กไป ส่วนมัธยมปลายก็น่าจะให้เดินดูเองได้ แล้วก็ปริมาณเด็กต่อวันนี้ก็เยอะไปหน่อย เข้า 500 เย็น 500 ดีกว่า เด็กๆ จะได้ความรู้กันจริงๆ น่าจะแบ่งเด็กเป็นกลุ่มเล็กกว่านี้ แล้วก็เอาคนเผ้าบุธไปเป็นพี่เลี้ยงเด็กให้เยอะขึ้น.. รวมๆ แล้วก็สนุกมากนะค่ะ ดีใจมากที่ได้ทำงานกับทุกคนค่ะ เป็นช่วงเวลา 9 วันที่มีความสุขมากเลย...” (อาสาประจำภาคใต้ และบางครั้งว่เป็นพี่เลี้ยงเด็ก) ... พี่ก็เห็นใจน้องนะ และขอบคุณมากที่ช่วย “เลี้ยงเด็ก”

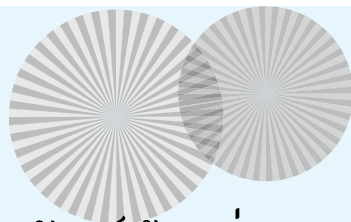
“...ได้คุยเจาะแะกับคนมาชมงาน ได้เดินชมทั่วงาน ได้รื้อเอาวิชาเก่าขึ้นมาใช้ แต่ควรจะมีคนตรวจงานที่สัมภาษณ์มาในแต่ละวันว่าดีหรือไม่ จะได้ปรับปรุง และตอนอธิบายแจกแจงงานรู้สึกว่ามีหลายรอบ เลยไม่รู้ว่ จะยึดตามแบบไหนดี สับสนเล็กน้อย...” (อาสาประจำการทำแบบสอบถาม) ...ขอบคุณสำหรับคำแนะนำและจะรับไปปรับปรุงค่ะ

อย่างที่ทุกท่านได้อ่าน นี่เป็นเพียงบางส่วนของความในใจของน้องๆ อาสาที่มี “จิตอาสา” มาช่วยงานเทศกาลฯ มีทั้งคำขอบคุณ คำแนะนำ คำติ และคำชม ซึ่งเป็นประโยชน์กับทีมงานและกับอ้วนทั้งนั้น ขอรับด้วยใจ และตอบแทนความตั้งใจทำงานของน้องอาสาสมัครด้วยภาพการทำงานและคำๆ นี้ค่ะ “ขอบคุณจากใจ”

กบอ้วน...

เสียงสะท้อนจากชาวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น Reflection From Local Museum's People

บทความนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เป็นผู้จัดทำ/จัดตั้ง/ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มาออกบูธจัดแสดงในงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2 : สยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม 2553 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จากจำนวนพิพิธภัณฑ์ 55 แห่งที่มาร่วมแสดง ผู้เขียนมีโอกาสดำเนินการ สันทนา พุด

คุยกับชาวพิพิธภัณฑ์จำนวน 29 แห่ง ซึ่งได้รับฟังความคิด ความรู้สึกและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ และทำให้ผู้เขียนกลับมาพิจารณาใคร่ครวญเพื่อที่จะเรียบเรียงเรื่องต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นจากการสนทนา ซึ่งเป็นเรื่องท้าทายพอสมควรสำหรับการเขียน เพราะผู้เขียนไม่ต้องการเขียนรายงานที่อธิบายเพียงว่า ชาวพิพิธภัณฑ์ชอบหรือไม่ชอบงานนี้อย่างไร หรืออยากได้อะไรจากงานนี้เท่านั้น หากแต่ผู้เขียนพยายามนำความคิดและเรื่องราวจากการสนทนา มาวิเคราะห์ว่า การทำงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชาวบ้านวางอยู่บนบริบทและความสัมพันธ์กับศูนย์ฯ อย่างไร และมีแง่มุมทางวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ซ่อนอยู่ในการสนทนา/ช่วยเหลือ ให้ชาวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองและสามารถทำงานต่อไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีและอยู่รอดในระยะยาว

สิ่งที่ผู้เขียนสัมผัสได้จากการพูดคุยกับชาวพิพิธภัณฑ์ อย่างแรกคือ พวกเขารู้สึก “ดี” ที่ได้มาร่วมงานในครั้งนี้ คำพูดที่ยืนยันในเรื่องนี้ เช่น “โชคดีที่ถูกเลือกมาแสดง” “มางานนี้แล้วได้เจอคนที่สนใจเรา” “มาแล้วรู้สึกไม่โดดเดี่ยว มีเพื่อนที่ชอบอะไร เหมือนๆ กัน” “มาแล้วดีได้เพื่อน” “ดี เพราะได้ถ่ายทอดความรู้” “ได้รับเสด็จเจ้านาย

* นักวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

รู้สึกดี” “มีโอกาสได้ใกล้ชิดสมเด็จพระเทพฯ” “ภูมิใจที่ได้มา พิพิธภัณฑสถานฯ” ยังไม่ได้มาเลย” เป็นต้น คำพูดเหล่านี้สะท้อนความคิดในเชิงบวกที่มีต่องานเทศกาลฯ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 แนว คือ หนึ่ง งานเทศกาลฯ ทำให้ชาวพิพิธภัณฑสถานฯ ท้องถิ่นรู้จักเพื่อนที่ทำงานแบบเดียวกัน เป็นช่องทางให้ชาวพิพิธภัณฑสถานฯ มาเจอกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน สอง งานเทศกาลฯ ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสอดโชว์แสดง และเล่าเรื่องราวของตัวเองให้สาธารณะรับรู้ และ สาม งานเทศกาลฯ นำชาวบ้านมาพบกับสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นความใฝ่ฝันสูงสุดของคนท้องถิ่นที่มักจะไม่ค่อยมีโอกาสใกล้ชิดเจ้านายชั้นสูง

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเชื่อว่าเทศกาลฯ ได้ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างดี ทั้งสามประการดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่เรื่องราวที่ผู้เขียนจะอธิบายต่อไปนี้ จะมาจากโจทย์ 3 ข้อ ซึ่งบ่งบอกเรื่องราวเกี่ยวกับบริบทของการทำงานพิพิธภัณฑสถานฯ ท้องถิ่น โจทย์ข้อที่หนึ่ง เทศกาลฯ สร้างความภาคภูมิใจให้ชาวบ้านอย่างไร โจทย์ข้อที่สอง ชาวบ้านเข้าใจความหมายของสยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่นอย่างไร และโจทย์ข้อที่สาม เทศกาลฯ ได้สร้างความเข้มแข็ง (Empower) ให้กับพิพิธภัณฑสถานฯ อย่างไร การตอบโจทย์ทั้งสามข้อนี้ ผู้เขียนจะอธิบายพร้อมกับการตั้งข้อสังเกตในประเด็น ต่อไปนี้

1. Passion of Representation ความไหลหลง / ลุ่มหลง (Passion) ของคนทำงานด้านวัฒนธรรมที่ต้องการจะนำเสนอเรื่องราวที่ตนเองสะสมไว้ ไปเผยแพร่ต่อคนหมู่มาก

ในประเด็นนี้ ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่าความภาคภูมิใจของชาวบ้าน มิใช่เป็นเพียงความชื่นชมงานเทศกาลฯ หรือได้มีโอกาสรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เท่านั้น แต่ยังเห็นได้จากการที่ชาวพิพิธภัณฑสถานฯ ขุนขาวและเอาใจใส่ต่อการเตรียมวัตถุดิบของ เรื่องเล่า บอรรถนิทรรศการ ภาพถ่าย และการตกแต่งบูธของตัวเอง อย่างวิจิตรตระการตา จนทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าได้มาดู พิพิธภัณฑสถานฯ เท่านั้น แต่ยังได้ดูการประดับตกแต่งบูธที่สวยงาม ตัวอย่างเช่น หลวงพ่อวัดร่องเมิง อ.สันทราย จ. เชียงใหม่ จัดแจกันดอกไม้ 5 - 6 แจกันไว้รอบๆ บูธ จนชาวบ้านที่ติดตามมาด้วยบอกว่า “มากไปแล้วหลวงพ่อดีียวจะกลายเป็นร้านดอกไม้” ชาวบ้านจากพิพิธภัณฑสถานฯ ทาบ่อ จ.หนองคาย ออกไปซื้อผ้าลาวดลลายไทยที่สวยงาม เพื่อนำมาปูผนังบอรรถนิทรรศการ และจัดดอกไม้อย่างงดงาม จนกระทั่งคนที่มาชมงานเอ่ยปากทักว่า “ผ้าสวยจัง” “ไม่รู้ว่าทาบ่อมีการทอผ้าแบบนี้ด้วย” จนชาวบ้านต้องบอกว่า “ไม่ใช่ไปซื้อมาจากลำปาง” เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานฯ ฟูตบอลแห่งสยาม จ. นครปฐม ตกแต่งพื้นที่ด้วยผ้าสักหลาดสีเขียว เพื่อจำลองเป็นสนามฟุตบอลและสั่งทำภาพโปสเตอร์ขนาด 2x3 เมตร เพื่อนำมาติดฝาผนังด้านที่ยังว่างอยู่ให้ดูสวยงาม ผู้เขียนสังเกตว่าพิพิธภัณฑสถานฯ

แห่งมีค่าใช้จ่ายในการประดับตกแต่งบูธมากเกินไปจนงบประมาณที่ศูนย์ฯสนับสนุน แต่ชาวพิพิธภัณฑ์ยินดีที่จะจ่ายเพิ่ม

ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ ข้อความและเรื่องที่ปรากฏอยู่ในบอร์ด

ของพิพิธภัณฑ์ มีรายละเอียดมาก ข้อความยาวต้องใช้เวลายืนอ่านนาน ถ้าคนไม่ตั้งใจอ่านก็จะเดินผ่านไป หรือเห็นเป็นเพียงฉากผนังที่มีตัวหนังสือ ชาวพิพิธภัณฑ์อธิบายว่าเรื่องราวที่เขียนอยู่บนบอร์ดได้มาจากการค้นคว้าส่วนตัว หรือมีครู หรือผู้รู้ช่วยค้นคว้ามาให้ เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม จ.ราชบุรี มีครูมาช่วยหาข้อมูลเกี่ยวกับนิยายรามัญ คุณครูสุรวิรัตน์เป็นผู้ค้นข้อมูลประวัติศาสตร์การก่อตั้งโรงเรียนราชินีบูรณะ จ.นครปฐม ลูกสาวของเจ้าของพิพิธภัณฑ์ตั้งเขียนสะช่วยศึกษาค้นคว้าประวัติตลาดน้ำคลองบางน้อย จ.สมุทรสงคราม อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์

ช่วยหาข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านให้กับศูนย์วัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีช่วยหาข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน อ.สมคิด จ.มุกดาหาร ค้นคว้าข้อมูลวัฒนธรรมไทยพวนให้กับพิพิธภัณฑ์ไทยพวนบ้านทราย อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี เป็นต้น

นอกจากนั้น ชาวบ้านบางคนก็ค้นคว้าข้อมูลด้วยตัวเอง เช่น ลูกชวณ จากพิพิธภัณฑ์เรือจำลอง คลองลัดมะยม ต.ลี้ซัน และคุณอนันต์ชัย จากพิพิธภัณฑ์อนันต์ชัยไทยโบท ค้นคว้าประวัติความเป็นมาของเรือชนิดต่างๆ ที่ใช้ในท้องถิ่นของประเทศไทย คุณป้าทุเรียนจากพิพิธภัณฑ์วัดห้วยตะโก จ.นครปฐม เป็นผู้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อสอบถามประวัติศาสตร์ของชุมชน เป็นต้น ข้อมูลจากการค้นคว้าส่วนตัวเหล่านี้ บางส่วนถูกนำเสนอในบอร์ดและนิทรรศการ บางส่วนอยู่ในเรื่องเล่าที่ออกในการสนทนาระหว่างผู้ชมกับชาวพิพิธภัณฑ์ ชาวบ้านที่มาเป็นวิทยากรประจำบูธแต่ละบูธ เป็น “นักเล่าเรื่อง” หรือคนที่ชอบอธิบาย เมื่อมีผู้ชมเข้ามาในบูธ ชาวบ้านเหล่านี้ก็จะแนะนำให้ผู้ชมรู้จักวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่นำมาแสดง หรือสอนให้ทำงานฝีมือต่างๆ เช่น ชุดเรือไม้ พับกระดาษ ฯลฯ การเป็น “นักเล่าเรื่อง” ของชาวบ้านจึงถูกใช้ได้เต็มที่เมื่อมาอยู่ในงานเทศกาลฯ นี้

การเป็นนักร้องและการเป็นนักประดิษฐ์ตกแต่ง ทั้งสองคุณสมบัตินี้คือ สิ่งที่ทำให้การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ของชาวบ้าน เป็นมากกว่าการเผยแพร่ความรู้ทาง วัฒนธรรม นั่นคือการได้แสดงออกถึงอารมณ์ความปรารถนาของคนที่ต้องการอวด ของรักของหวงของตัวเองให้กับคนอื่น ๆ ได้รับรู้ เป็นความไหลหลง/ลุ่มหลง(Passion) ของคนทำงานด้านวัฒนธรรมที่ต้องการจะนำเรื่องราวที่ตนเองสะสมไว้ไปเผยแพร่ต่อ คนหมู่มาก พื้นที่ของเทศกาลฯ จึงเติมเต็มอารมณ์ความปรารถนาและความหลงไหล ในงานวัฒนธรรมที่ชาวพิพิธภัณฑ์ทุ่มเพาะมากับตัวเอง

2. Festival as Rite of Passage งานเทศกาลฯ เปรียบเสมือนช่วงเวลาพิเศษหรือ พิธีกรรม ที่เปลี่ยนสถานภาพของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

งานเทศกาลฯ เปรียบเสมือนเป็นช่วงเวลาพิเศษ ที่เกิดขึ้นในการประกอบ พิธีกรรม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เข้าร่วมงานเทศกาลฯ จะเปรียบเสมือนเป็นผู้เข้าร่วม พิธีกรรมเปลี่ยนสถานภาพ เหมือนผู้ชายที่จะบวชเป็นพระภิกษุ หรือหนุ่มสาวที่จะเข้า พิธีสมรส ชาวบ้านหลายแห่งที่ทำงานพิพิธภัณฑ์ในชุมชนของตนเองแต่ไม่ได้รับการ สนับสนุน หรือไม่มีใครให้ความสนใจ เมื่อมาร่วมงานเทศกาลฯ นี้แล้ว พวกเขาสามารถ นำการทำงานในครั้งนี้ไปเป็นเครื่องยืนยันว่า งานพิพิธภัณฑ์ของพวกเขามีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อสังคมอย่างไรบ้าง เช่น ชาวพิพิธภัณฑ์เทศบาลเมืองท่าบ่อ จ.หนองคาย คิดว่างานนี้ช่วยให้พวกเขาเปลี่ยนจากคนที่ไม่มีค่าไปเป็นคนที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชน เพราะได้มีโอกาสรับเสด็จฯ ในงานที่ใหญ่ๆ แบบนี้ เมื่อกลับไปที่ชุมชน ก็จะนำผลงาน นี้ไปแสดงต่อหัวหน้าเทศบาลเพื่อขอรับการสนับสนุน

เช่นเดียวกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรมโรงเรียนราชินีบูรณะที่จะนำผลงานครั้ง นี้ไปเป็น “หลักฐาน” ที่ยืนยันคุณค่าและความสำคัญของการทำงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะเมื่อสมเด็จพระเทพฯ ทรงเคาะระฆังและนั่งเก้าอี้ที่โรงเรียนนำมาจัดแสดง ในบุธ เมื่อกลับไปโรงเรียนจะจัดแสดงสิ่งเหล่านี้เพื่อให้สมเด็จพระเกียรติ นอกจากนั้น ชาวบ้านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวนหลุมข้าว อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี ได้ถวายไม้หวด โบราณให้สมเด็จพระเทพฯ และพระองค์ทรงฝากไว้ให้ชาวบ้าน ชาวพิพิธภัณฑ์คิดว่า เป็นพระมหากษัตริย์คุณและจะขอพระราชทานุญาตนำไม้หวดนี้ไปเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นเกียรติ

จะเห็นว่า งานเทศกาลฯ ไม่ได้เป็นเพียงงานวิชาการหรืองานจัดแสดง ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีความหมายเหมือนการจัดพิธีกรรมให้กับชาว พิพิธภัณฑ์ที่ยังขาดโอกาสและไม่มีคนสนับสนุน ให้ได้รับความภูมิใจ หรือเพิ่มความ

มั่นใจในตัวเองที่จะออกไปทำงานสร้างพิพิธภัณฑ์ของตัวเองต่อไป เปรียบเสมือน การเปลี่ยนสถานะจาก “คนที่ไม่มีค่า” ไปสู่สถานะของ “คนที่มีค่า” งานเทศกาลฯ จึงเหมือนการประกอบพิธีกรรมที่รับรองว่าพิพิธภัณฑ์ที่มาแสดงในงานนี้เป็นผู้ที่ส่งเสริม วัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ การได้ร่วมงานเทศกาลฯ ในความหมายของพิธีกรรมนี้ จึงเป็นเครื่องพิสูจน์ความภาคภูมิใจของชาวพิพิธภัณฑ์ได้อย่างหนึ่ง

3. Practices of Conceptualization แนวคิด “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น”

แนวคิด “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” ที่ศูนย์ฯ ตั้งใจให้ชาวพิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่นเตรียมข้อมูลเพื่อมาจัดแสดงใน เทศกาลฯ นี้ ชาวพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งมีความ เข้าใจไปในทำนองที่ว่า นวัตกรรมสิ่งของที่มีอายุราวๆ 100 ปี ที่อยู่ในช่วงรัชกาลที่ 5 - 6 มาจัดแสดง ซึ่งบางแห่งอาจหาข้อมูลเพิ่มเติมจากการค้นคว้า หรือการช่วยเหลือของ นักวิชาการในพื้นที่ เช่น การนำเสนอเรื่องกบฏเงี้ยวของหอวัฒนธรรมนิทัศน์วัด ศรีโคมคำ จ.พะเยา ซึ่งนำข้อมูลมาจากงานวิจัย เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโกลด ผ้าโบราณ ที่นำเสื้อผ้าของชาวเงี้ยวมาจัดแสดง นักศึกษาสาขาประวัติศาสตร์จาก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เข้ามาช่วยทำวิจัยและค้นคว้าข้อมูล เกี่ยวกับการขยาย เมืองมหาสารคามโดยคนจีนที่เข้ามาในรัชกาลที่ 5 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้นำมาแสดงใน พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง จ.เชียงใหม่ นำใบเสร็จ เงินรับชูปการใช้แทนหนังสือเดินทาง พ.ศ. 2470 อ.สันทราย มาจัดแสดง พิพิธภัณฑ์ เรือจำลอง คลองลัดมะยม ตลิ่งชัน จัดแสดงเรือพายชนิดต่างๆ ที่ใช้กันมากในคลอง ซึ่ง ถูกอธิบายว่าในช่วงรัชกาลที่ 4 - 5 มีการขยายที่ทำนาเพื่อผลิตข้าวไปขายต่างประเทศ ทำให้มีการเพิ่มจำนวนเรือมากขึ้น เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกข้าว เพื่อขาย การขุดคลองและการใช้เรือเป็นยานพาหนะ

พิพิธภัณฑ์บางแห่งเชื่อว่าสยามใหม่มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ จึง นำเรื่องราวที่เกี่ยวกับสถาบันมานำเสนอ เช่น คุณลุงจากพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวน หลุมข้าว อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี มีความนิยมชมชอบในพระจริยาวัตรและการแต่ง กายของสมเด็จพระบรมราชินีนาถเป็นอย่างมาก จึงนำภาพเก่าๆ ที่สะสมไว้มานำ ใส่ แฟ้มและอธิบายว่าพระราชินีเป็นแบบอย่างที่ดีของกุลสตรี รวมทั้งเสื้อผ้าที่สวมใส่ก็ งดงาม พิพิธภัณฑ์บางแห่งไม่ได้มีวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวกับความเป็นสยามใหม่โดยตรง แต่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตท้องถิ่นของตัวเอง เช่น บ้านหนองขาวนำเสนอ ภาพถ่ายเก่าของชาวบ้านเมื่อประมาณ 70 ปีก่อน ในขณะที่ศูนย์ฯ จัดทำ ขึ้นพยายามสรุปประเด็นเรื่องการเดินทางการค้าของบ้านหนองขาว เมื่อผู้เขียนลงไป

คุยกับชาวบ้านประจำพุทธพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เขาไม่ได้พูดถึงการเป็นเส้นทางการค้า แต่จะพูดถึงความภาคภูมิใจเกี่ยวกับอาคารของโรงเรียนวัดหนองขาวที่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2479 ซึ่งกลายมาเป็นอาคารพิพิธภัณฑสถานในเวลาต่อมา

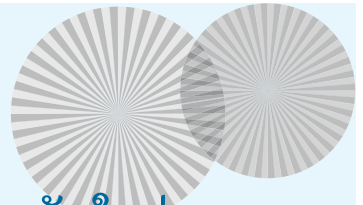
เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑสถานวัดคลองแห จ.สงขลา ชาวบ้านให้ความสนใจที่จะเล่าเรื่องราววัตถุโบราณที่เก็บในพิพิธภัณฑสถานมากกว่าบทบาทของพระอธิการทอง คงมสฺสโร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เจริญในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวพิพิธภัณฑสถานวัดคลองครามให้ความสนใจกับประเพณีวัฒนธรรมของมอญ และจะเล่าเรื่องอาหารการกินของมอญในงานประเพณีต่างๆ ในขณะที่ผู้จัดบรรยายเกี่ยวกับนิยายรามณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่รัชกาลที่ 1 และถูกยกเลิกไปในรัชกาลที่ 6 ซึ่งชาวบ้านไม่ได้สนใจว่าการเกิดและการหายไปของนิยายรามณ์ส่งผลอย่างไรต่อวิถีชีวิตของพวกเขา

จะเห็นได้ว่าเรื่องราวที่ศูนย์ฯ พยายามที่จะนำเสนอว่าพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นแต่ละแห่งสะท้อนความเป็นสยามใหม่จากประสบการณ์และการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงในเรื่องใดบ้าง แต่เรื่องเล่าที่ชาวบ้านถ่ายทอดให้ผู้ชมและผู้ที่เกี่ยวข้องสอบถามจะเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงที่ชาวบ้านคิดว่าน่าสนใจหรือเป็นความประทับใจส่วนตัวที่เขาอยากบอก อาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจเรื่อง “สยามใหม่” ของชาวพิพิธภัณฑสถาน เป็นแค่เรื่องช่วงเวลาประมาณ 100 ปี และอยู่ในช่วงรัชกาลที่ 4 - 7 เพราะอายุของวัตถุสิ่งของเป็นสิ่งที่จับต้องได้ง่ายที่สุด มากกว่าการเข้าใจถึงผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมที่สยามเปิดประเทศและรับเอาความรู้วิทยาการมาจากตะวันตก เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ชาวบ้านที่มาเป็นวิทยากรประจำศูนย์ฯ เป็นคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมคิดร่วมเตรียมงานจัดแสดงภายใต้แนวคิดสยามใหม่ตั้งแต่แรก แต่เข้ามาช่วยในฐานะเป็นคนท้องถิ่นที่ร่วมงานกับหลวงพ่อกับอบต. กับเทศบาล เป็นต้น ดังนั้นการเข้าใจเนื้อหาของสยามใหม่จากกลุ่มคนเหล่านี้จึงสำคัญน้อยกว่าเรื่องที่เขาอยากจะพูดเกี่ยวกับท้องถิ่นของตัวเอง

ทั้งนี้และทั้งนั้น ผู้เขียนมองว่า การที่ผู้ชมและผู้เล่าเรื่องจะไม่ได้สัมผัสถึงความหมายของการเป็นสยามใหม่ในบริบทของท้องถิ่น จะเป็นเรื่องที่เสียหาย เนื่องจากการจัดแสดงนิทรรศการ และการให้ความรู้ทางวัฒนธรรมมีเงื่อนไขที่แตกต่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น พื้นฐานของผู้ชม ความรู้ของผู้เล่า ประสบการณ์ของคนทำพิพิธภัณฑสถาน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการชมและการเล่า สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่มีการถูกเกณฑ์ตายตัว ดังนั้น แนวคิด “สยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น” อาจเป็นสิ่งที่เหมาะสำหรับคนบางกลุ่ม เช่น นักวิชาการหรือนักวิจัยที่จะลงไปค้นหาความหมายในวิถีชีวิตท้องถิ่น และบทบาทของศูนย์ฯ ที่พยายามสร้างเรื่องเล่าในสุจิตตราก็เป็นความพยายามที่ดีที่จะช่วยให้ข้อมูลอีกด้านหนึ่งที่อาจหาไม่พบจากเรื่องเล่าของชาวบ้าน

ความประทับใจต่องาน “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” เทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2

งานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภายใต้แนวคิด “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” ในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลที่เข้าชมงานได้เห็นถึงภาพความเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันของผู้คนท้องถิ่นต่างๆ ในช่วงหลังจากการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2411 - 2453 โดยอาศัยวัตถุสิ่งของที่นำมาจัดแสดง และคำบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ในยุคร้อยกว่าปีมาแล้วจากผู้ทำงานพิพิธภัณฑ์ ข้าพเจ้าเห็นว่าความน่าสนใจของงานอยู่ที่การนำวัตถุสิ่งของหายากจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั่วประเทศกว่า 50 แห่ง มาจัดแสดง พร้อมกับมีผู้รู้ในท้องถิ่น มาบอกเล่าเรื่องราวเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน ทำให้ผู้เข้าชมสามารถสัมผัสใกล้ชิดสิ่งของหายากต่างๆ เช่น เรือจำลอง เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน ฯลฯ พร้อมๆ ไปด้วยการได้รับอรรถรสจากการฟังบรรยายจากชาวพิพิธภัณฑ์

ความประทับใจส่วนตัวของข้าพเจ้านั้น เฉพาะเจาะจงในเรื่องของการแสดงเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมพื้นบ้านในช่วงม่วนใจ๋ เช่น การสาธิตรำกริช จากพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตะไละหลอ ซึ่งเป็นการแสดงที่น่าสนใจ เพราะไม่อาจหาชมได้ทั่วไป การแสดงมีการตีกลองแขกใหญ่ประกอบการรำสาธิต การรำนั้นประกอบไปด้วยการรำไหว้สี่ทิศ ที่คล้ายกับการไหว้ครูของมวยไทย ต่อจากนั้นเป็นการประลองกำลังมือ และประลองกริช ตามลำดับ ในการต่อสู้จริงของชาวมุสลิมนั้นจะต่อสู้ด้วยมือเปล่ากันก่อน และหากเห็นว่ากำลังของตนสู้แรงของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ จึงจะใช้กริชในการต่อสู้

ในทัศนะของข้าพเจ้า การแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ล้านนา จากโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา และการแสดงดนตรีอีสาน จากพิพิธภัณฑ์เมืองมหาสารคาม ก็มีความน่าสนใจไม่แพ้การสาธิตรำกริช เนื่องจากภูมิปัญญาของ

* นักศึกษาฝึกงานและอาสาสมัครงานเทศกาลฯ

สาขาการจัดการทางวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ข้าพเจ้าเป็นคนภาคกลาง ดังนั้นการที่จะได้รับ
สุนทรียภาพทางการแสดงที่เป็นของล้านนา หรือ
อีสานจริงๆ จึงเป็นเรื่องยาก การแสดงที่ข้าพเจ้า
เคยเห็นนักเรียนหรือนักแสดงในภาคกลางรำนั้น
เป็นการแสดงที่เลียนแบบวิธีการฟ้อนของภาค
เหนือ ซึ่งเมื่อข้าพเจ้าได้ชมการแสดงนาฏศิลป์ของ
ล้านนาในช่วงม่วนใจ๋แล้ว ข้าพเจ้าจึงได้ทราบว่า
ถึงแม้เราจะสามารถเรียนรู้ทฤษฎีและวิธีการฟ้อน
แต่เราก็ไม่อาจฟ้อนได้สวยงามเหมือนคนล้านนา
การแสดงไม่เพียงต้องการทักษะของผู้แสดงที่
จะถ่ายทอดแก่ผู้ชมเท่านั้น แต่ยังต้องการจิต
วิญญาณของความเป็นท้องถิ่น ซึ่งก็มีแต่ผู้ที่อาศัย
ในท้องถิ่นนั้นเท่านั้น ที่จะสามารถถ่ายทอดความ
งามด้านการแสดงของวัฒนธรรมพื้นบ้านออกมา
ได้อย่างลงตัว

ส่วนการแสดงดนตรีอีสานนั้น แน่แน่นอน
ว่าการรำนานาฏศิลป์ก็ยังคงมาไม่แพ้การแสดงของ
ล้านนา ทั้งยังสอดแทรกเรื่องตลกขำขันในตอน
ที่พิธีกรพากย์เป็นภาษาอีสาน แต่หากกล่าวตาม
ตรงแล้ว การชมดนตรีอีสานในครั้งนี้ มีทั้งข้อดี
และข้อด้อย เพราะการร้องและการพูดทั้งหมด
ของพิธีกรและนักแสดงล้วนเป็นภาษาอีสาน ผู้ชม
ที่ไม่เข้าใจภาษาอีสานอย่างข้าพเจ้าจึงไม่สามารถ

เข้าใจสิ่งที่นักแสดงต้องการจะสื่อ แต่ข้าพเจ้าก็
ยังสามารถเพลิดเพลินไปกับจังหวะและทำนอง
ของดนตรี รวมทั้งท่าทางการร่ายรำ ส่วนข้อดีก็คือ
ทำให้ข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการพูด
สำเนียงอีสาน เมื่อก่อนเวลาที่พบคนพูดสำเนียง
อีสาน ข้าพเจ้ามักจะรู้สึกถึงความต่างทางชนชั้น
และวัฒนธรรม แต่เมื่อได้ชมการแสดงในครั้งนี้
การที่ข้าพเจ้าอดทนฟังสำเนียงการแสดงต่างๆ ที่
ฟังไม่ออกนั้น ทำให้ข้าพเจ้าค่อยๆ เปิดใจยอมรับ
ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทำให้ข้าพเจ้า
เปิดใจมองความงามในแง่มุมใหม่ ความงามที่ว่า
นี้ก็คือการเสพสุนทรียะทางการแสดงที่เราไม่อาจ
เข้าใจภาษาของผู้พูดหรือผู้ร้อง ข้าพเจ้าจึงต้อง
ใช้จินตนาการคาด

เดาสิ่งที่นักแสดงสื่อ
เอาเอง โดยสังเกต
จากท่าทางการ
แสดงออกของนัก
แสดงและปฏิกิริยา
ของผู้ชม

นอกจาก
การแสดงข้างต้น
แล้ว การจัดแสดง

สิ่งของที่หาชมได้ยากและเป็นของเก่าแก่อายุกว่า 100 ปี จากพิพิธภัณฑ์ 55 แห่ง ก็มีความน่าสนใจ และประทับใจข้าพเจ้ามากเช่นกัน จนข้าพเจ้าไม่อาจบอกได้ว่าประทับใจของสิ่งใดหรือเรื่องราวใด จากพิพิธภัณฑ์ใดเป็นพิเศษ เพราะข้าพเจ้าเห็นว่า แต่ละพิพิธภัณฑ์ต่างก็มีความโดดเด่นน่าสนใจในตัวเองอยู่แล้ว เพียงแต่จะแตกต่างกันออกไป ตรงที่จุดเด่นของวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ท้องถิ่นที่อยูริมคลองมีความผูกพันกับสายน้ำก็โดดเด่นในเรื่องของการต่อเรือ สร้างเรือ เพื่อใช้เป็นพาหนะในการสัญจรทางน้ำซึ่งได้แก่ พิพิธภัณฑ์อนันต์ชัยไทยโบท จากเขตหนองแขม กรุงเทพฯ พิพิธภัณฑ์เรือไทย จากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพิพิธภัณฑ์เรือจำลองคลองลัดมะยม จาก

เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ส่วนท้องถิ่นที่มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นสถานศึกษา สถานฝึกอาชีพ สถานพยาบาล การทำยาสมุนไพร และเป็นสถานที่รวบรวมของเก่าหายาก รวมถึงเป็นที่พำนักของพระเกจิที่มีความเก่งกล้าด้านคาถาอาคม ได้แก่ พิพิธภัณฑ์วัดพุทธสีมา จากนครศรีธรรมราช และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดคลองแหจากจังหวัดสงขลา แต่ละพิพิธภัณฑ์จึงบอกเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจ และแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นความผูกพันของคนในท้องถิ่นกับสถาบันทางศาสนา หรือวิถีชีวิตที่ผูกพันกับตลาดน้ำ การคิดค้นประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้สอยทางการเกษตร การสร้างสรวงศิลป์ปะทางการแสดง และการรับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมือง

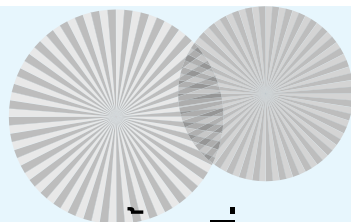

สยามเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องราวของคนจีนผู้สร้างตึกดินในเมืองมหาสารคาม

ความประทับใจของข้าพเจ้ายังมีต่อรูปแบบของงานซึ่งศูนย์ฯ ได้จัดให้มีความหลากหลายเพื่อสะท้อนวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละท้องถิ่น ทั้งยังสามารถตอบสนองความชอบและความสนใจที่แตกต่างของผู้เข้าชมงานได้เป็นอย่างดี แม้ว่าพื้นที่จะมีจำกัด แต่ศูนย์ฯ ก็พยายามจัดสรรให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ เช่น ศาลาเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมโดยชาวพิพิธภณท์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นที่สนใจของเด็กและผู้ใหญ่ ห้องมัลติมีเดีย (วิกสยาม) จัดฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่หาชมได้ยาก เช่น เรื่องคนเลี้ยงช้าง และเรื่องลูกอีสานเวทีชั้น 4 (ช่วงม่วนใจ๋) และ เวทีสนามหญ้า (ลานโสเหล่) จัดการแสดงพื้นบ้านและดนตรี

ซึ่งเป็นการสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้เข้าชม รวมถึงเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมพื้นบ้าน นอกจากนี้หอประชุมใหญ่ก็ได้จัดให้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องราวประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จากนักวิชาการและผู้รู้ท้องถิ่น ซึ่งหัวข้อและเนื้อหาการเสวนาจะไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน ซึ่งเหมาะแก่นักศึกษา และนักวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น เมื่อมองจากภาพรวมแล้ว งานเทศกาลฯ ในครั้งนี้ถือว่าเกิดประโยชน์มาก เพราะนอกจากผู้เข้าชมจะได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินแล้ว ชาวพิพิธภณท์เองก็ได้มีโอกาสมาพบปะกันและทำให้การทำงานระหว่างศูนย์ฯ กับพิพิธภณท์ท้องถิ่นพัฒนาไปในทางที่ดีและดำเนินไปอย่างราบรื่น รวมถึงทางศูนย์ฯ เองก็ได้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำงานวิจัยทางด้านพิพิธภณท์ท้องถิ่น

ความประทับใจสยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น

การจัดงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น “สยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น” ครั้งนี้ ได้ผสมผสานประวัติศาสตร์ความเป็นมาจากมุมมองท้องถิ่นทั้งสี่ภาค นำมาถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับความรู้ ซึ่งนิทรรศการที่ชาวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนำมาจัดแสดงมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน ทั้งวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมความเชื่อ ดนตรี แลนาฏศิลป์ ชาวพิพิธภัณฑ์หลายแห่งมีการสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นทำให้บุคคลที่เข้าชมกว้างไกลได้รับความรู้เพิ่มเติม ได้สัมผัสสิ่งของเก่าหาได้ยาก สภาพบรรยากาศแต่ละพื้นที่ทำให้จินตนาการว่าอยู่แต่ละภาค ทำให้อยากเข้าไปสัมผัสบรรยากาศจริงตามพิพิธภัณฑ์ต่างๆ และมีการเชิญชวนให้ไปสถานที่จริง

โสมเขียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอเกี่ยวกับการปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงกับสภาพสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำตุง การสอนเขียนภาษาล้านนา พิธีการไหว้ครุ การฟ้อนรำ ฯลฯ รวมถึงเจ้าของพิพิธภัณฑ์มีความตั้งใจที่จะอธิบายความเป็นมาทำให้มีความน่าสนใจ รวมถึงบุรุษพิพิธภัณฑสถานภาคเหนือ นำสิ่งของในท้องถิ่นมาเล่า เช่น “เสื้อยันต์เจียว” ซึ่งสื่อถึงเหตุการณ์การเกิดกบฏเจียวที่จังหวัดแพร่จากพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นโกมลผ้าโบราณ รองเท้าจากไม้สัก หรือ “ก๊อบก๊อบ” จากพิพิธภัณฑวัดร่องเมิง ฯลฯ

พิพิธภัณฑสถานเกิดไทยหวนหา “เหรียญชิบ” มาจัดแสดง เป็นตัวแทนเงินตราแลกเปลี่ยนสินค้าภายในเมืองแล้ว คนจีนฮกเกี้ยนเป็นชุมชนกลุ่มที่มีความชำนาญในด้านการทำเหมืองแร่ดีบุก เดิม

อยู่ในปิ่นังและลึงคไปต่อมาอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเกาะภูเก็ต เนื่องจากภูเก็ตในสมัยนั้น อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ดีบุกและไทยได้ให้การส่งเสริมการทำเหมืองแร่ดีบุก คนจีนจึงเข้ามาอยู่อาศัยทั้งทำหน้าที่เป็นนายเหมือง และกรรมกร

ในสมัยรัชกาลที่ 5 แร่ดีบุกเป็นที่ต้องการในตลาดทั่วโลก จึงทำให้การทำเหมืองแร่ดีบุกในภูเก็ตมีการขยายพื้นที่อย่างรวดเร็ว จนแรงงานทำเหมืองแร่เกิดขาดแคลน ท่านพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ได้แก้ปัญหาโดยการนำเรือไปรับคนจีนที่เมืองไถ่เหมิง มายังเกาะภูเก็ตถึงปีละ 3 เที่ยว จึงทำให้คนจีนที่อยู่ในเกาะภูเก็ต เพิ่มจำนวนมากขึ้น และนอกจากทำเหมืองแร่ดีบุกแล้ว บางส่วนยังประกอบอาชีพค้าขายจนทำให้เกาะภูเก็ตรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน

* นักศึกษาฝึกงานและอาสาสมัครงานเทศกาลฯ จากสาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นอกจากนี้การฉายหนังและโฆษณาในยุคแรกของภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) จังหวัดนครปฐม ทำให้เราทราบความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทางภาพยนตร์ ประวัติภาพยนตร์ไทยเริ่มต้นขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่หากย้อนกลับไปที่วิวัฒนาการภาพยนตร์ น่าจะเริ่มตั้งแต่মনุชยุค ถ้า ม่อนมนุชย์ค้นพบไฟและเห็นแสงเงา มีการเล่นไปกับแสงเงาเหล่านั้น และต่อมาจึงมีการพัฒนามาเป็นหนังอย่างหนังใหญ่ หนังตะลุงของไทยต่างก็เกิดมาจากการเล่นแสงเงา และการเล่นแสงเงานี้ก็มีอยู่ทั่วโลก เมื่อการเล่นแสงเงามีภาพปรากฏเคลื่อนไหวเหมือนเป็นสิ่งวิเศษจากนั้นการเล่นแสงเงาก็ค่อยๆ พัฒนามาเป็นของเล่นที่เกี่ยวกับแสงเงา การเขียนภาพใส่ในกระจกมีตะเกียงใส่เลนส์ฉายขึ้นจอ แรกๆ อาจดูนิ่งแล้วก็มีการพัฒนาให้เคลื่อนไหวได้ จากนั้นพัฒนามาเป็นอุตสาหกรรมซึ่งก็เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มีการประดิษฐ์ฟิล์มแล้วก็ถ่ายภาพลงบนฟิล์ม มีทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ซึ่งผู้ที่ประสบความสำเร็จเป็นผู้ค้นคิดได้คือ โทมัส อัลวา เอดิสัน นักประดิษฐ์ที่มีผลงานมากที่สุดท่านหนึ่ง

พิพิธภัณฑ์เมืองมหาสารคาม จัดแสดงวิถีชีวิตของผู้คน เน้นการบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนที่พัฒนาการมาอย่างกลมกลืนระหว่างวิถีชีวิตแบบสังคมชนบทและวิถีชีวิตแบบสังคมเมือง ชาวอีสานมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เช่นการรับประทานอาหาร มักจะรับประทานอาหารได้ทุกอย่าง เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของภาคอีสานชาวอีสานจึงรู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่สามารถรับประทานได้ในท้องถิ่น เช่น อ่อม เป็นอาหารประเภทแกงแต่มีน่าน้อยมีผักพื้นเมืองหลายชนิดนิยมใช้เนื้อไก่ ปลา กบ เขียดหรือเนื้อสัตว์อื่นๆ แต่เน้นที่ปริมาณผักซึ่งมีหลายชนิด

พิพิธภัณฑ์อนันตชัยไทยโบท เขตหนองแขม กรุงเทพฯ เล่าเรื่องวิวัฒนาการเรือไทยและ ขั้นตอนการสร้างเรือด้วยวิธีการขุดไม้ท่อน จนได้เรือหนึ่งลำ และแสดงรูปแบบเรือจำลองต่างๆ เช่น เรือหางแมงป่อง ที่เคยใช้ในคราวเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2447 - 2449 หรือจะเป็น เรือกระแซง ที่ใช้ขนส่งสินค้าทางน้ำ (คล้ายกับรถบรรทุกในปัจจุบัน) นอกจากนี้ยังจัดแสดงเครื่องมือการขุดท่อนซึ่งเป็นเรือที่เรียกว่า ผึ่ง มีลักษณะคล้ายค้อนแต่ปลายนั้นเจียนให้คม ทำให้ผู้เข้าชมได้ทราบถึงภูมิปัญญา เชิงช่างการเดินเรือและการใช้ชีวิตที่ผูกโยงกับสายน้ำ

การเสวนาที่ประทับใจคือ การเปลี่ยนแปลงของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในสมัยรัชกาลที่ 5 นำเสนอโดยอาจารย์เผ่าทอง ทองเจือ ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมกับชาติตะวันตก สตรีชั้นสูงเริ่มใช้เสื้อตัดตามแบบอังกฤษ โดยเฉพาะสตรีในราชสำนัก มีการตัดแปลงแก้ไขหลายครั้ง ต้นรัชกาลภายในวังฝ่ายในขึ้นกับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสุดรรชนี (พระราชธิดาในรัชกาลที่ 3) ซึ่งโปรดให้เจ้านายฝ่ายในเปลี่ยนจากนุ่งโจงมา นุ่งจีบห่มแพรสไบเฉียงตัวเปล่า ถึง พ.ศ. 2416 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้แก้ไขใหม่คือให้คงการนุ่งจีบไว้เฉพาะเมื่อจะแต่งกับหม่อมตาดหรือสไบปัก

ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายเต็มยศใหญ่ของสตรีในวัง
เท่านั้น ปกติให้หญิงใส่เสื้อแขนกระบอก แล้ว
ห่มผ้าสไบเฉียงทับตัวเสื้อ และให้สวมรองเท้ากับ
ถุงเท้าหุ้มตลอดน่อง สำหรับเสื้อแขนกระบอกใน
สมัยนี้ มีการดัดแปลงเป็นแบบต่างๆ แล้วแต่จะ
แต่งตามความพอใจของแต่ละบุคคล เชื่อว่าเมื่อ
เล็กนุ่งจีบห่มสไบตัวเปล่าเครื่องประดับแบบที่
เหมาะกับการแต่งกายดังกล่าว เช่น สร้อยสังวาลย์
กำไลต้นแขน จี๋ขนาดใหญ่ ก็มักจะไม่ได้นำออกมา
ใช้ จึงหันไปใช้เครื่องประดับอื่นแทน เช่น เข็มกลัด
ติดผ้าสไบ ทำรูปแบบอย่างเข็มกลัดติดเสื้อของ
สตรีตะวันตก

ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ชุด
กระโปรงได้มีวิวัฒนาการมาหลายขั้นตอน และ
ได้เปลี่ยนเป็นกระโปรงสั้น ซึ่งมีแบบสั้นแค่เข่าและ
เหนือเข่า

การจัดนิทรรศการครั้งนี้ น่าจะจัดขึ้นอีก
เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับ
ทราบถึง วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ค่านิยม
ความเชื่อ ดนตรี และนาฏศิลป์

เก็บตกเทศกาล

ดอกรัก

เก็บตก....

จัดภาพมาให้ดูกันแบบเต็มๆ ขำๆ อย่าคิดมาก ดูกันเลยจ้า

คติหมอแคน “สองมือกุมเต้า กันเต้า ปากดูด”

“ทั้งหมด แก้ววว....ตรง” ครูผสมสอนมาตีครับ อธิ

“เจี้ยเต๋มัยครับพี่”

“ขอฝากตัวฝากใจ ฝากไว้ในอ้อมอก
ของแม่ยกทุกท่านครับผม”

ผู้ใหญ่นั่งกำลังจัดของ
ยกครัวมาจากชุมชนจันทน์เลยที่เดียว

สาวๆ รุมถ่ายรูปรูปนายแบบทหาร

ป๊อๆ ฉีกฉีกๆ รถไฟขบวนน้อย
กำลังลอดอุโมงค์ขุนตาน

“ได้สัมผัส(พี)ฟิล์มตัวเป็นๆ เลยนะเนี่ย”

“เสียงรูด่วน... ขบวนสุดท้าย”
รอรถไฟที่สถานีกันตัง

เห็นหลังเพื่อนเป็นหมอนไปซะแล้ว

“เฮ้อ..พวกเรา...แปลงร่าง”

บุรบ้านขุนสมุทรจีน เข้าไปทีไร หิวทุกทีเลย

งานเลิกแล้ว กลับบ้านกันเถอะคุณยาย

ผู้เข้าประกวดแข่งขันนางงามตกกุ่ม “ได้กุ่มแล้วค่า”

“เฮะ...เฮะ...เฮะ”

“รุ่นใหญ่รุ่นเล็กแข่งกันเป่ากันหน้าดำหน้าแดง”

“ขอเสียงลูกเสือไทยน้อยยยย”

มะรุมมะตุ้มรัก “เรือไทย”

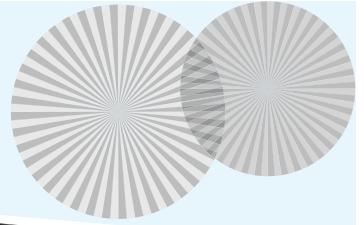
“งานนี้...ผู้ตายยยค่า”

“น้องคะ ปอกเปลือกก่อนกินนะจ๊ะ”

ป้ายโฆษณาหลายลีลา
สัญลักษณ์ของงาน

“คุณทหารอากาศ
ขวัญใจประชาชน”

“น้องๆ อดผลงาน

“หลากหลายลีลาทำ(ลอก)การบ้าน

“รถไฟ เรือแม่เหล็ก ดิเก้ ตำรวจ
งานนี้มีครบจำ”

ความในใจ

ที่ชาวพิพิธภัณฑสถานอยากบอก

ถือว่าสมบุญมาก พิพิธภัณฑสถานที่มาแสดง ทุกคนที่มาเป็นเจ้างานหมด (เป็นเจ้าภาพร่วมกัน) ผมว่ามันก็ 100 % แล้วละ มันเป็นงานที่ดีมาก สำหรับผม เยาวชนรุ่นหลังจะได้เข้าใจคุณค่าของสยามใหม่อย่างดีที่สุด เราได้รู้จักเครือข่ายมากขึ้น แต่ละแห่งที่มา ผมก็ไปดู ไปขอโบรชัวร์มาอ่าน ดีมากเลย ได้โยงสายใยในกระบวนการความคิด ได้แลกเปลี่ยนกัน เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีจิตสาธารณะร่วมกัน การมาร่วมงานเทศกาลครั้งนี้ ผมว่า “ได้บุญ” นะ บุญตัวเดียวเลย ครบทุกอย่างเลย มาคราวนี้คือ ได้บุญ

ก้านันประสพ จันทรทองเดช

ก้านันตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคใต้ก็ได้คุยกัน ภาคอื่นก็ได้รู้จักมากขึ้น ได้คุยกับภาคกองดำเรื่อง “ถนนคนเดิน” ไปคุยกับเขาแล้วก็ได้ไอเดียที่สงขลาที่มีถนนคนเดินแต่ราชการเป็นคนคุม ขณะที่ภาคกองดำ ชุมชนเขาคุมกันเอง ดูแลจัดการกันเอง การทำงานของเทศบาลเราเชื่อมโยงกับ “ภาคีคนรักสงขลา” ภาคอื่นก็ได้ไปคุยบ้าง แต่ยังไม่ได้ไปคุยทั่ว เพราะต้องประจำอยู่ที่บูธ

คุณอุษณีย์ สวัสดิรักษา

เจ้าหน้าที่เทศบาลนครสงขลา พิพิธภัณฑสถานพะมะรงค์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ครั้งนี้ประสบความสำเร็จว่าครั้งที่แล้ว ครั้งแรกบางแห่งเน้น
ที่การขายของหน้าร้าน ไม่ได้แนะนำพิพิธภัณฑสถานของตนเอง
หรือให้ความรู้สึกเท่าไร มีคนเข้ามาชมเยอะ คนสนใจมาก
ครอบครัวก็พาลูกมาดู พวกคอปิพิพิธภัณฑสถานก็เข้ามามาก เขา
มาเรียนรู้ มีอยู่ไม่น้อยที่เป็นคนที่อยากจะจัดพิพิธภัณฑสถาน เขา
มาดูเพราะเขาอยากจะทำต่อไปจัด อยากทำแต่ไม่รู้ว่าจะทำ
อย่างไร มาดูเพื่อหาแนวทางกลับไปทำ งานนี้ทำให้สนิทกัน
มากขึ้น รักใคร่ปรองดองกันมากขึ้น คอยดูแลบุญให้กันด้วย

แล้วก็สนิทกันข้ามภาคด้วย พิพิธภัณฑสถานทางเหนือก็มาดู เพราะท่านนับถือหลวงปู่
เอียด อาตมาเองอยากเห็นภาพการประหารชีวิตของวัดศรีโคมคำ ที่เป็นภาพของ
จริง อยากรู้เพิ่มเติม ประทับใจที่ได้สนิทสนมกับทุกภาค

พระครูสังฆรักษ์ไพฑูรย์

พิพิธภัณฑสถานเพื่อการศึกษา วัดหนึ่งราชวรวิหาร เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

เรื่องการสืบค้น เพราะเราต้องไปสืบค้นหมด เกี่ยวกับคนที่เกี่ยวข้อง
ผู้โดยสารชาวบ้าน คนขับเรือ กิจการเรือโดยสาร บริษัทสุพรรณชนสง
เป็นองค์กรขนาดใหญ่ คนที่มาชมงานเทศกาลครั้งนี้ เขาก็มาเล่าให้ฟัง
ก็เป็นประโยชน์มาก เราต้องไปติดตามต่อ หลายท่านไม่รู้จกกันมาก่อน
แต่ให้ที่อยู่ให้เบอร์โทรศัพท์ไว้ให้เราไปติดตามต่อ มีคนหนึ่งบอกว่าพ่อ
เป็นนายท้ายเรือเก่า ยังแข็งแรงและเคยเล่าให้ฟัง เขาก็ให้เบอร์โทร
บอกว่าให้รีบไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลไว้ เพราะฉะนั้นจึงยังไม่จบแค่นี้

คุณนก ขาวมาลา

พิพิธภัณฑสถานเรือไทย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

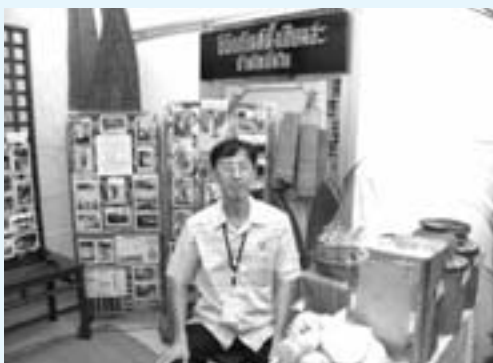

ที่แรกที่ได้ยินว่าเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ก็คิดอยู่เหมือนกันว่า เราจะมีโอ่ง อ่าง กระถาง ไห ตะข่องอะไรไปจัดแสดงกะเขาได้ แต่พอได้มาอบรมที่ สมส. ได้ทราบว่า เป็นเรื่อง “สยามใหม่” เป็นเรื่องสมัย ร.5 “โจทยมันใช่เลย” เรามีจารึกชื่อคนที่สอบไล่ได้ครั้งแรกในสยาม เป็นระบบการศึกษาแบบ “สยามใหม่” มาอบรมแล้วก็ดีใจงานนี้สอดคล้องกับงานของโรงเรียนพอดี เรามีโครงการ 100 กิจกรรมฉลอง 100 ปี ตึกยาว “คนสร้างตึก ตึกสร้างคน คนสร้างชาติ” เรามีอาจารย์ท่านทำตำราไว้ให้แล้ว มีข้อมูลให้เราเอาไปใช้ได้อีกมาก

คุณนพณี ทองธรรมชาติ

พิพิธภัณฑ์การศึกษาไทย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

มางานนี้ทำให้เรามีกำลังใจและกระตือรือร้นมากขึ้น ไม่เครียดแต่กังวลว่าจะทำได้ดีไหม การวาดภาพของเด็กๆ ที่มาชมงาน จะมีเรื่องน้ำตาลของดั่งเขียนสวะวันละ 5-6 แผ่น เราให้ชิมด้วย เด็กสัมผัสได้ มีคนมาสนใจหมวกทรงหม้อตาล เมื่อวานมีนักท่องเที่ยวมาคุยเรื่องหม้อตาล เขามีที่ปั้มตราก็เลยเอามาให้

เพราะผมบอกว่าผมไม่มี มาแล้วก็ดีใจ ประธานมูลนิธิพิพิธภัณฑ์ไทยท่านมาชม ท่านบอกว่าเครื่องมือที่ผมทำจำลองขึ้นเองยังไม่เหมือนนะ วันรุ่งขึ้นท่านเอาของจริงมาให้ผมเลย หลายฝ่ายมาให้กำลังใจก็ดี มีความหวังมีกำลังใจจะสู้ต่อไปอีก

คุณวัชชัย พิเสฏฐศลาศัย

พิพิธภัณฑ์ตั้งเขมสยะ (บ้านไหพันใบ) อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ดีใจที่ได้มา รู้สึกว่าการจัดงานครั้งนี้พัฒนามากว่าครั้งที่ 1 มาก การจัดการเรื่องต่างๆ ทำได้ดีมาก การเตรียมการของพิพิธภัณฑ์ก็ดี พอเราเตรียมการมาดี คนที่มาดูก็ได้รับความรู้เต็มที มาแล้วก็รู้สึกสนุก เป็นความสุขคนที่ทำพิพิธภัณฑ์มานานๆ มีคนมาดู มาชม มันก็ได้รับกำลังใจ มันโอ้โห เหนือสิ่งอื่นใด สมเด็จพระเทพฯ ท่านมาเยี่ยมชม ท่านให้กำลังใจเรา ทำให้เรามีกำลังใจที่จะตอบแทนแผ่นดิน ท่านมาหยิบโบชัวร์ เราก็อาย เพราะเป็นโบชัวร์ที่เหมือนกับเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ตั้งใจว่าคราวหน้าจะต้องเปลี่ยนโบชัวร์ใหม่แล้ว

คุณสมศักดิ์ สืบบุญเรือง

บ้านเกวียนมูขุ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอีสานสองฝั่งโขง อำเภอเมือง
จังหวัดมุกดาหาร

ปัญหา-อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง

การประชาสัมพันธ์งานยังน้อยไป ทำให้ถึงไม่มีการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์บ้าง ช่องทีวีธรรมดาหรือไม่กี่อาจจะส่งข่าวมาให้มีจดลทหราบกล่าปางช่วยประชาสัมพันธ์ทางวิทยุด้วยก็ได้ แต่ต้องเขียนมาให้ชัดเจนว่าจะให้ประชาสัมพันธ์ว่าอย่างไร what ? who ? where ? when ?

การจัดระบบการเข้าชมเป็นหมู่คณะ การที่เด็กมาชมเยอะก็ดี แต่บางทีก็กีดขวางผู้ชมอื่นๆ เสนอว่า การที่จัดเป็นกลุ่ม มีป้ายคล้องคอ แยกเป็นสื่อนี้ก็ดีแล้ว แต่น่าจะจัดให้เริ่มต้นด้วยการบรรยายสรุปในห้องประชุมรอบหนึ่งก่อน มีการฉายวิดีโอสั้นๆ ให้ดู ก่อนจะไปดูของจริงในบูธ ไม่อยากให้แค่วิ่งผ่านบูธแต่ไม่ได้อะไรติดกลับไปเลย บางทีก็เข้าไม่ได้ อาจจะมีการทำเอกสารแจก ให้ไปประทับตราเอาเองที่บูธ บางคณะเหมือนลูกเปิดเลย เข้าแถวเรียงหนึ่ง ผมว่ากลุ่มยังใหญ่ไป การจราจรยังติดขัด พอเด็กมาเป็นกลุ่มใหญ่ ประชาชนที่กำลังดูอยู่ก็จะหลีกหนีไปเลย

สถานที่จัดงานคับแคบไปหน่อย เคยจัดที่เมืองทอง สะดวกกว่า เป็นศูนย์กลางที่คนไปงานอื่นอยู่แล้ว เห็นงานนั้นก็เข้าไปได้ แต่มาที่นี่ก็ต้องมาที่น้อยอย่างเดียว ขนาดของบูธเล็กไปหน่อย น่าจะเป็น 2 ล็อกจะสวยเลย คนดูก็ OK. แต่ถ้าจัดที่เมืองทอง คนจะเยอะกว่านี้

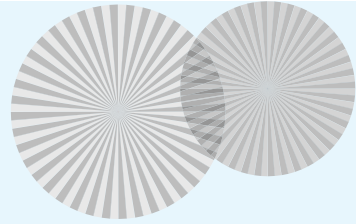
ทำไมต้องเป็นป่าแฉ่ม

“งานต้องมีสัญลักษณ์ เพื่อให้คนจดจำ” ทำให้ทีมงานต้องมานั่งคิดๆ ว่าอะไรจะเป็นตัวแทนของความเป็นความเป็นสยามใหม่ในแบบท้องถิ่นได้ดีที่สุด แล้วยังต้องดึงดูดความสนใจอีกต่างหาก บริษัทที่รับจัดงานได้นำภาพโฆษณาเก่าๆ มาให้ดู ซึ่งเป็นภาพคนขายคนหนึ่งถือตะกร้า ทีมงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติดูภาพนี้ และตั้งชื่อแบบไม่เป็นทางการว่า “ป่าแฉ่ม”

ป่าแฉ่ม เป็นตัวแทนของชาวบ้านท้องถิ่นที่เข้าไปในเมืองแล้วมาซื้อหรือรับข้าวของ เทคโนโลยีใหม่ๆ แล้วนำข้าวของเหล่านั้นมาอวดให้คนอื่นดู หลังจากนั้นกระบวนการแปลงโฉมป่าแฉ่มก็เริ่มขึ้น มีการปรับทั้งเสื้อผ้า หน้าผม ให้ออกมามีความหมายที่สุด บางคนบอกว่า ป่าแฉ่มต้องดูฉลาดรู้เท่าทัน แต่เป็นมิตร และดูมีความสุข ต้องหันหน้ามาหาคนเพราะแสดงถึงการสื่อสารกับคน บางคนบอกว่าหน้าตาป่าแฉ่มต้องดูมทุกซ์นิดๆ เพราะตะกร้าที่ถืออยู่ดูจะหนัก ข้าวของที่ถือในตะกร้าก็ต้องคิดแล้วคิดอีกว่าจะมีอะไรบ้างที่เป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นในสมัยนั้น ที่ทีมงานพิพิธภัณฑสถานฯได้ไปเก็บข้อมูลแล้วพบเห็นและเป็นของที่พิพิธภัณฑสถานฯจะนำมาจัดแสดง ฯลฯ

กว่าจะเป็นป่าแฉ่มที่เห็นในงาน ก็ต้องเสียพลังสมองไปเยอะ แต่พลังใจยังมีล้นน....คะ

หมดแล้ว... หมดเลย...

ปัจจุบันเทรด หรือกระแสนิยมในการแจกจำหน่ายของทีระลึกของงานแสดงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นิทรรศการ เทศกาล มหกรรม หรืองานพิธีอื่นๆ ดูจะได้รับการตอบรับอย่างดีกับผู้เข้าชมงาน หรือผู้ร่วมงาน งานเทศกาล พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2 ภายใต้แนวคิดเรื่อง “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” ก็เป็นอีกงานที่ใครหลายคนเพียรพยายามตามหา และสะสมของทีระลึกประจำงานอย่างจริงจัง ทั้งกำตามกติกาก ซื้อมา หรือแม้แต่แอบอ้อนวน

เมื่อถามคนที่สะสมว่า ทำไมต้องลงทุนตามหาขนาดนี้ ก็ได้คำตอบที่ทำให้คนทำงานยิ้มได้ว่า “...มันสวยดี เป็นของที่ระลึกไว้ให้เราได้นึกถึงว่า เคยมาร่วมงาน และที่สำคัญ ของหมดแล้วหมดเลยนะ...” ถ้าอย่างนั้น เรามาลองดูกันว่าของที่ระลึกของงานเทศกาลฯ ครั้งนี้มีอะไรบ้าง..ที่เขาสะสมกัน

เริ่มด้วย สติ๊กเกอร์ 4 สีสวยงามภายในอัดแน่นไปด้วยเนื้อหาอย่างสั้นของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

ทั้ง 55 แห่งที่มาจัดนิทรรศการ (ราคาเล่มละ 20 บาท ยังพอหาซื้อได้ที่ศูนย์ฯ นะคะ)

แผนผังงาน (แจกฟรี) บอกตำแหน่งแห่งที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแต่ละแห่งที่มาจัดแสดงภายในงาน... ของหมดแล้ว

สติ๊กเกอร์ กับตัวรถไฟ (แจกฟรี ขณะกำลังทะเล่เย็น) สติ๊กเกอร์สีเขียวยลายป่าแซมสัญลักษณ์ของงาน เป็นตัวแทนการนับจำนวนผู้เข้าชม ขณะที่ตัวรถไฟ เป็นใบนำทางให้การ

เที่ยวชมงานมีอรรถรสมากขึ้น เพราะด้านหลังมี
 ที่ให้ประทับตราของแต่ละชั้น เมื่อประทับครบก็
 นำมาแลกแถบแม่เหล็กติดตู้เย็นได้ 1 ชิ้น (ของ
 ทั้ง 2 ชั้นเป็นสิทธิพิเศษสำหรับคนที่มาชมงานค่ะ
 ไม่มีจำหน่าย)

แถบแม่เหล็กติดตู้เย็น สีสันสวยงาม
 8 สี 8 ลาย เป็นภาพจากวัตถุสิ่งของชิ้นเด่นของ
 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 4 ภาคที่นำมาจัดแสดง
 ภายในงาน และภาพป่าชุ่ม สัตว์ลักษณะของงาน
 ที่ถูกผู้คนตามหามากที่สุด ท่านไหนอยากสะสม
 ขึ้นละ 20 บาทนะค่ะ แอบกระซิบบางลายเหลือ
 น้อยเต็มที

โปสการ์ด ภาพสีน้ำที่บอกเรื่องราว
 “สยามใหม่” ของทั้ง 4 ภาค และสัญลักษณ์ของ
 งาน ป่าชุ่ม พิมพ์ 4 สีสวยงาม เป็นของที่ระลึก
 ที่หาไม่ได้แล้ว เสียใจด้วยกับท่านใดที่กำลังคิดว่า
 อยากจะสะสมให้ครบทั้งชุด เพราะหมดแล้วค่าาา

ของที่ระลึกงานเทศกาลฯ คราวนี้มี 2
 แบบคือ เสื้อโบลี เน้นดี สีม่วง ปัก “ศมส” ไว้ที่ด้าน
 หน้า ด้านหลังปักคำว่า “สยามใหม่ จากมุมมอง
 ท้องถิ่น” ขณะที่เสื้อยืดสีเขียว - ดำ เน้นนิ่ม พิมพ์
 ลายข้าวของสำคัญของยุคสยามใหม่ เรียบง่าย
 ใส่สบาย อีกครั้งที่ต้องแสดงความเสียใจกับท่าน
 ที่กำลังคิดจะสั่งซื้อเสื้ออะไรดี เพราะสินค้านี้
 หมดแล้วเช่นกัน

สรุปดีไหมคะ ว่ายังพอมิของที่ระลึกงาน
 เทศกาลฯ อะไรบ้าง ที่ท่านสามารถจับจองเป็น
 เจ้าของได้ คือ

สูจิบัตร @ เล่มละ 20 บาท แม่เหล็กติด
 ตู้เย็น @ ขึ้นละ 20 บาท สนใจสินค้าติดต่อได้ที่
 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เลข
 ที่ 20 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
 หรือที่ 02- 880- 9429 ต่อ 0 หรือ www.sac.or.th

เครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
งานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นครั้งที่ 2
“สยามใหม่จากมุมมองท้องถิ่น”

พระราชวังรัตนรังสรรค์(จำลอง)

ที่ตั้ง พระราชวังรัตนรังสรรค์(จำลอง) ถนนลู่วัง ตำบลเขานินเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง 85000
โทรศัพท์ 077-812-788 องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลเมืองระนอง

พิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาวิบูลย์บุประดิษฐ์ภูมิศาสตร์ภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)

ที่ตั้ง เลขที่ 1 ถนนค่ายพิทักษ์ (หลังสำนักงานเทศบาลเมืองกันตัง) อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง 92000
โทรศัพท์ 075-251-100 โรงเรียนกันตังพิทยากร

พิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว

ที่ตั้ง 28 ถนนกระบี่ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000
โทรศัพท์ 076-211-224 <http://www.thaihuamuseum.com>

บ้านเหมืองแร่

ที่ตั้ง 35 หมู่ 2 ถนนวิจิตรสงคราม ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต 83120
โทรศัพท์ 076-321-246 คุณไชยยุทธ ปิ่นประดับ

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตำบลตะไละเหลอ

ที่ตั้ง 39/5 หมู่ 5 ตำบลตะไละเหลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
โทรศัพท์ 086-299-3413 คุณตีฬะลี อะตะบู

พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา

ที่ตั้ง สถาบันทักษิณคดีศึกษา บ้านอ่าวทราย ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
โทรศัพท์ 074-591-611, 081-540-7110 คุณชลลมา วงศ์สุภรานนท์

พิพิธภัณฑ์วัดพัทธสีมา

ที่ตั้ง วัดพัทธสีมา เลขที่ 29 หมู่ 4 ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช 80170
โทรศัพท์ 086-280-8066 เจ้าอธิการ สมเกียรติ กิตติปัญญา

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดคลองแห

ที่ตั้ง วัดคลองแห 123 หมู่ที่ 4 ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

โทรศัพท์ 081-990-5604 พระครูปลัดสมพร ฐานธมฺโม (เจ้าอาวาสวัดคลองแห)

พิพิธภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอำเภอคลองหอยโข่ง

ที่ตั้ง 3/3 หมู่ 1 บ้านจอมหรี ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา

โทรศัพท์ 086-962-3145 คุณจักรพัฒน์ ไชยวัฒน์, อาจารย์นครินทร์ ชาทอง

หอวัฒนธรรมบ้านละไม

ที่ตั้ง วัดละไม เลขที่ 180 หมู่ 6 ตำบลมะเร็ด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84310

โทรศัพท์ 077-424-001, 081-895-5370 พระครูประโชติธรรมรักษ์ เจ้าอาวาส

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านละงู

ที่ตั้ง สำนักงานเทศบาลตำบลกำแพง 1244 หมู่ 3 ถนนฉลุง-ละงู ตำบลกำแพง อำเภอละงู จังหวัดสตูล 91110

โทรศัพท์ 081-540-7700, 089-974-9091 คุณสุวรรณา และ คุณอภิวัฒน์ ไชยกุล

พิพิธภัณฑ์พำมะรงค์

ที่ตั้ง เลขที่ 1 ถนนจะนะ ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์ 074-311-015 ต่อ 106 เทศบาลนครสงขลา, 086-960-5270 คุณวาสนา ศรีกรวด

พิพิธภัณฑ์กองทัพอากาศ

ที่ตั้ง กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2534-1853 ร.ท.หญิงเอื้อมพร ศรสวรรณ <http://www.rtaf.mi.th/museum>

พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

ที่ตั้ง วังสระปทุม 195 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0-2252-1965-9 <http://www.queensavang.org>

พิพิธภัณฑ์คณะฟุตบอลแห่งประเทศไทย

ที่ตั้ง พระตำหนักทับแก้ว พระราชวังสนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ 034-271-815, 089-035-5156 คุณจิรัฐ จันทะเสน

พิพิธภัณฑ์การศึกษาไทย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

ที่ตั้ง โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย 88 ถนนตรีเพชร เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2623-9488, 0-2222-4196, 0-2221-6701 คุณณพนมณี ทองธรรมชาติ

ศาลาเครื่องราชอิสริยยศ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญกษาปณ์

ที่ตั้ง ในพระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2226-0251-9 ต่อ 2209 สำนักพระราชวัง <http://emuseum.treasury.go.th/th/home>

พิพิธภัณฑ์อนันต์ชัยไทยโบท

ที่ตั้ง เลขที่ 24/45 หมู่ 2 ถนนเพชรเกษม (ซอย 112) แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

โทรศัพท์ 0-2421-6118 , 081-252-8471 คุณอนันต์ชัย ชุนนิตินันท์

พิพิธภัณฑ์เรือไทย

ที่ตั้ง เลขที่ 12 หมู่ 1 ซอยบางเอียน 8 (ขาวมาลา) ถนนบางเอียน ตำบลประตูลี้ อำเภอมะนัง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 035-241-195, 081- 817-0567 คุณกนก ขาวมาลา

พิพิธภัณฑ์เรือจำลองคลองลัดมะยม

ที่ตั้ง ตลาดน้ำคลองลัดมะยม แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 086-974-1492 คุณสุรัชย์ รุณบุญรอด

พิพิธภัณฑ์บ้านกวนอาม่าน

ที่ตั้ง 17 หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

โทรศัพท์ 0-2584-5086, 081-899-0310 คุณพิศาล บุญผูก

พิพิธภัณฑ์เมืองแก่งคอย

ที่ตั้ง กองการศึกษา เทศบาลเมืองแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

โทรศัพท์ 036-251-006 คุณศุภากร เผ่าพงษ์

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทยพวนบ้านหลุมข้าว

ที่ตั้ง วัดหลุมข้าว หมู่ 7 ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

โทรศัพท์ 032-850-189 คุณไพบุลย์ เชื้อสววย

พิพิธภัณฑ์ไทยพวนวัดบ้านทราย

ที่ตั้ง วัดบ้านทราย หมู่ 2 ตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 15110

โทรศัพท์ 036-471-403 อาจารย์สมคิด จุ่มทอง

พิพิธภัณฑ์ชาวนาไทยบ้านลานแหลม (องค์กรชุมชน)

ที่ตั้ง เลขที่ 9/1 หมู่ 4 ตำบลวัดละมุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ 034-296-086 , 087-165-1681 อาจารย์เรียงชัย แจ่มนิยม

พิพิธภัณฑ์บ้านขุนสมุทรจีน

ที่ตั้ง 67 หมู่ 9 บ้านขุนสมุทรจีน ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ 10290

โทรศัพท์ 081-5675296, 089-4902392 ผู้ใหญ่สมร แข่งสมุทร

พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา วัดหนังราชวรวิหาร

ที่ตั้ง 200 ซอยวุฒากาศ 42 ถนนวุฒากาศ แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150

โทรศัพท์ 0-2460-0581, 089-792-1131, 087-009-2900 พระครูสังฆรักษ์ไพฑูรย์ สุภาทโร

<http://www.watnang.com/museum/museum.html>

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดห้วยตะโก

ที่ตั้ง วัดห้วยตะโก ตำบลพะเนินดิน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ 034-331-462 พระครูสังฆรักษ์ไพฑูรย์ กตปุญญ์

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมโรงเรียนราชินีบูรณะ

ที่ตั้ง โรงเรียนราชินีบูรณะ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

โทรศัพท์ 034-258-345

หอภาพยนตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)

ที่ตั้ง 94 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ 0-2482-2013 - 14 <http://www.fapot.org>

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม

ที่ตั้ง เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

โทรศัพท์ 032-231 770, 081-1943798 พระอนุวัตร สุจิตโต

พิพิธภัณฑ์ชีวิตท้องถิ่นบ้านหนองขาว

ที่ตั้ง วัดอินทาราม หมู่ 1 ตำบลหนองขาว อำเภอกาญจนบุรี
โทรศัพท์ 034-586-003 (วัด) 087-170-6472 , 081-824-6612 คุณโลมฤทัย ทองแท้

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านวัดหัวสำโรง

ที่ตั้ง โรงเรียนวัดหัวสำโรง วัดหัวสำโรง อำเภอบางพลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา
โทรศัพท์ 035-853-616 คุณวงศ์เดือน ทิมทอง

พิพิธภัณฑ์ตั้งเขมมชะ (บ้านไพนไบ)

ที่ตั้ง 120 / 3 หมู่ 8 ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 75120
โทรศัพท์ 034-761-098 คุณธวัชชัย พิเสฏฐศาสตร์

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดสำโรง

ที่ตั้ง วัดสำโรง เลขที่ 21 หมู่ 3 ตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 73120
โทรศัพท์ 034- 239-489 (วัด), 089- 255-0179 คุณชัยพัชร รัตนะเจริญพงษ์

บ้านเก่าเล่าเรื่อง ตลาดบางหลวง

ที่ตั้ง ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเล่าเต็งไม้ ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน
จังหวัดนครปฐม 73130

โทรศัพท์ 034- 399- 310, 089-128-4434 อาจารย์ชาลี ศรีพุทธาธรรม

<http://www.bangluang.go.th>

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดท่าพูด

ที่ตั้ง วัดท่าพูด ตำบลไร่ขิง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ 081-941-6637 คุณวิรัตน์ น้อยประชา

พิพิธภัณฑ์เมืองมหาสารคาม

ที่ตั้ง 121 ถนนถีนานนท์ ตำบลตลาด อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

โทรศัพท์ 089-670-2917 คุณเรศวรร เปรินทร์

พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่ตั้ง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

โทรศัพท์ 043- 754-380, 087-956-7433 คุณพินิต ดาวเรือง

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านปะอาว

ที่ตั้ง วัดบูรพาปะอาว เลขที่ 190 หมู่ 5 ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000
โทรศัพท์ 089-578-5763 พระครูสุตบุรพาสถิต, 085-613-4713 คุณอภิชาติ พานเงิน

บ้านเกียนมุก พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านอีสานสองฝั่งโขง

ที่ตั้ง เลขที่ 10 ถนนตาดแคน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์ 042-613-647, 081-369-8724 คุณสมศักดิ์ สีนุญเรือง

พิพิธภัณฑ์เทศบาลเมืองท่าบ่อ

ที่ตั้ง สำนักงานเทศบาลเมืองท่าบ่อ 999 หมู่ 8 อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
โทรศัพท์ 042-431550 คุณประพาส นครภักดี

พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน

ที่ตั้ง 1 หมู่ 18 ตำบลเขา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 043-746303 คุณสันติภาพ คำสะอาด

ห้องภาพเมืองสุรินทร์

ที่ตั้ง ด้านหน้ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ถนนสายสุรินทร์-ปราสาท
ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์ 044-518786, 085-8602056 คุณพัทธนันท์ โอบะฐ์เจษฎา
<http://www.oknation.net/blog/surin-samosorn/>

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโกลมผ้าโบราณ

ที่ตั้ง 157/2 หมู่ 6 ตำบลห้วยอ้อ อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ 54150
โทรศัพท์ 054-581-532 คุณโกลม พานิชพันธุ์

หอวัฒนธรรมวัดศรีโคมคำ

ที่ตั้ง วัดศรีโคมคำ ถนนพหลโยธิน ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
โทรศัพท์ 054-410-058, 054-411-496 พระมหาโยธิน สุานิสฺสโร

โฮงเขียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา

ที่ตั้ง 35 ถนนรัตนโกสินทร์ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000
โทรศัพท์ 053-244-231 คุณชัชวาลย์ ทองดีเลิศ <http://www.lannawisdoms.com/>

พิพิธภัณฑ์วัดไหล์หินหลวง

ที่ตั้ง วัดไหล์หินหลวง หมู่ 2 ตำบลไหล์หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง 52130

โทรศัพท์ 054- 274-006 (วัด), 089- 953-6887 คุณทองศักดิ์ แก้วมูล <http://www.laihin.org>

บ้านป่องนั๊ก

ที่ตั้ง ค่ายสุรศักดิ์มนตรี มณฑลทหารบกที่ 32 ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000

โทรศัพท์ 081- 111- 4109 พันตรีหญิง เบญจพร วีระพงษ์

ชุมชนกาดกองต้า

ที่ตั้ง กาดกองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

โทรศัพท์ 081-951-0723 อาจารย์กิตติศักดิ์ เสงษ์ปฏิกุล

พิพิธภัณฑ์หนังกลางแปลง (ศูนย์อนุรักษ์ภาพยนตร์ย้อนยุค)

ที่ตั้ง 24/2 หมู่ 9 ตำบลบ้านช้าง อำเภองาว จังหวัดลำปาง 52110

โทรศัพท์ 054-365-561 คุณมานิตย์ วรฉัตร

หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยพายัพ

ที่ตั้ง มหาวิทยาลัยพายัพ (เขตแก้ววรัญ) อาคารศรีสังวาลย์ ชั้น 3-4 ถนนแก้ววรัญ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000

โทรศัพท์ 053-306-125 <http://archives.payap.ac.th>

พิพิธภัณฑ์การป่าไม้ ศูนย์ฝึกอบรมที่ 1 (แพร่)

ที่ตั้ง โรงเรียนป่าไม้แพร่(เก่า) ถนนคุ้มเดิม อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054-511-048, 054-511-270 คุณพรศิริ เวียงเก่า

พิพิธภัณฑ์ชุมชนเมืองลำพูน

ที่ตั้ง คู่มือเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ เลขที่ 10 ถนนวังซ้าย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000

โทรศัพท์ 053-511-500 คุณนเรนทร์ ปัญญา

พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิง

ที่ตั้ง วัดร่องเมิง หมู่ 2 ตำบลหนองแห่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50210

โทรศัพท์ 053- 255-182 พระครูโกวิทธรรมโสภณ เจ้าอาวาส

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

Tel. 02 8809429 | Fax. 02 8809332 | www.sac.or.th

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์ จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ

บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

ที่ปรึกษา ผศ.สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร

บรรณาธิการ นวลพรรณ บุญธรรม

กองบรรณาธิการ สรินยา คำเมือง ปณิดา สระวาสี จุฑามาศ ลิ้มรัตนพันธ์ ดอกรัก พยัคศรี เมธิณีย์ ชุ่มผล

รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร พรรณรวิ ปรปฐณะ / นิสา เขยกลั่น สมชาย เลิศสูงนิมิตต์

ประสานงาน สมศักดิ์ แก้วนุช

จำนวนพิมพ์ 3,000 เล่ม